

Russellin kuvausteorian puolustus:
russellilainen vastaus Kripken huomioihin erisnimistä ja
määräisistä kuvauksista

Pontus Björkell
Pro gradu -tutkielma
Turun yliopisto
Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos
Filosofia
Tammikuu 2026

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on
tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

BJÖRKELL, PONTUS: Russellin kuvausteorian puolustus: russellilainen vastaus Kripken huomioihin erisnimistä ja määräisistä kuvauksista

Pro gradu -tutkielma, 51 s.

Filosofia

Tammikuu 2026

Esittelen tässä tutkielmassa Bertrand Russellin näkemyksen logiikasta tieteenä, jonka tutkimuskohteena ovat todellisuuden eli kaikkien entiteettien kokonaisuuden abstraktit ja yleiset piirteet. Russellin mukaan entiteetit toimivat faktojen rakenneosina, ja faktat ovat hänen mukaansa logiikan pääaihe, sillä ne vallitsevat todellisuudessa meistä riippumatta ja tekevät uskomustemme kohteet – faktoja merkitsevät kompleksit symbolit eli propositiot – joko tosiksi tai epätosiksi. Hänen mukaansa loogisesti täydellisessä kielessä propositioiden rakenneosina toimivat yksinkertaiset symbolit – erisnimet, predikaatit ja verbit – ovat yksi-yhteen vastaavuudessa faktojen rakenneosina toimiviin yksinkertaisiin entiteetteihin eli yksilöoloihin, kvaliteetteihin ja relaatioihin. Kun proposition loogisena subjektina näyttää esiintyvän symboliyhdistelmä, kuten määräisen olion yksilöivä kuvaus, ei tämä ole hänen mukaansa oikeasti proposition rakenneosa vaan vaillinainen symboli, joka ei itsekseen merkitse mitään, ja kun propositio analysoidaan vastaamaan sen ilmaisemaa faktaa kuvaus häviää.

Tutkielmani pääväite on, että Saul Kripken esittämä kritiikki sitä Russellin näkemystä kohtaan, että arkikielen erisnimet ovat lyhennettyjä kuvauksia, ei uhkaa Russellin kokonaisvaltaista näkemystä logiikasta. Kripken mukaan arkikielen erisnimet ovat rigidejä eli ne poimivat saman olion kaikissa kontrafaktuaalisissa skenaarioissa, joissa olio on olemassa, ja oikeassa maailmassa tämän saman olion yksilöivät kuvaukset taas voivat poimia eri olion eri kontrafaktuaalisissa skenaarioissa. Kripken mukaan tämä näyttää, etteivät arkikielen erisnimet ole kuvausten lyhenteitä. Väitän, että lopulta Kripken huomiot päätyvät vahvistamaan Russellin kuvausteorian yleispätevyyttä. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että argumentoidessaan arkikielen erisnimien rigidiyden puolesta Kripke joutuu ensiksi kiinnittämään erisnimen tarkoitteen eli identifioimaan olion mihin hän haluaa viitata kontrafaktuaalisissa skenaarioissa käyttäen määräisiä kuvauksia. Russell ei ikinä pitänyt erisnimiä loogisessa mielessä samoina kuin määräisiä kuvauksia, ja väitänkin, että jos tavallisia erisnimiä kohdellaan kuin ne olisivat erisnimiä loogisessa mielessä, rigidiys voidaan saavuttaa käyttäen Russellin työkaluja. Tämä kuitenkin edellyttää, että joudumme ajattelemaan kontrafaktuaalisia skenaarioita Kripken tyyliin, ja täten esitänkin tutkielmassa Kripken näkemykset kontrafaktuaalisista skenaarioista eli ”mahdollisista maailmoista”.

Tutkielman päälähteet ovat Russellin artikkelikokoelma *The Philosophy of Logical Atomism* (1918-19), Russellin teos *Introduction to Mathematical Philosophy* (1919) sekä Kripken teos *Naming and Necessity* (1980).

ASIASANAT: Kripke, Russell, entiteetti, erisnimi, fakta, mahdollinen maailma, määräinen kuvaus, nimen tarkoitteen kiinnittäminen, propositio, rigidiys, vaillinainen symboli, yksilöolio, yksinkertainen symboli

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	4
2. Russellin näkemykset.....	5
2.1. Faktat ja propositiot.....	8
2.2. Partikulaarit, kvaliteetit ja relaatiot.....	13
2.3. Enemmän kuin yhden verbin sisältävät propositiot ja molekyylipropositiot....	17
2.4. Yleis- ja olemassaolo-propositioiden analyysi.....	19
2.5. Määraisten kuvausten teoria.....	27
3. Kripken huomiot ja russellilaiset vastaukset.....	36
3.1. Intuitiivinen ajatuskoe ja russellilainen vastaus.....	38
3.1.1. Ajatuskoe.....	38
3.1.2. Russellilainen vastaus ajatuskokeeseen.....	38
3.2. Mahdolliset maailmat ja rigidiys sekä russellilaiset vastaukset.....	41
3.2.1. Mahdolliset maailmat.....	41
3.2.2. Russellilainen vastaus Kripken mahdollisiin maailmoihin.....	43
3.2.3. Rigidiys.....	44
3.2.4. Russellilainen vastaus rigidiyteen.....	46
4. Yhteenveto.....	48
5. Lähteet.....	51

1. Johdanto

Tämän kirjoituksen tarkoituksena on esitellä Bertrand Russellin filosofiset näkemykset pääasiassa sellaisina kuin ne ovat kehiteltynä vuonna 1918, ja näyttää, etteivät Saul Kripken Russellin kuvausteoriaa kohtaan tekemät huomiot uhkaa Russellin kuvausteorian yleispätevyyttä. Pysin näyttämään kirjoituksessa, että Kripken Russellin kuvausteoriaa vastaan tekemä kritiikki lopulta itseasiassa vain päätyy vahvistamaan Russellin kuvausteorian yleispätevyyttä.

Haluan myös huomauttaa heti alussa itse kirjoituksen pääväittämän kannalta epäoleellisesta, mutta Bertrand Russellin näkemysten suomenkielisiin tarkasteluihin kohdistuvasta tärkeästä asiasta. Tämä on se, että monesti Russell-suomennoksissa ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota siihen, että suomesta puuttuu määräinen artikkeli. (Von Wright 1975, 129–132; Russell 1996, 422–424.) Koska Russell tähdentää sitä, että määräiset kuvaukset yksilöivät määrätyn olion vain ja ainoastaan muotonsa ja sisältämiensä sanojen merkityksien perusteella, on äärimmäisen tärkeää muotoilla määräiset kuvaukset, jotka englanniksi ovat muotoa ”the so-and-so” kuten esimerkiksi ”the person who wrote *Waverley*” tai ”the author of *Waverley*” siten, että ne todella suomeksikin yksilöivät määrätyn olion vain ja ainoastaan muotonsa ja sisältämiensä sanojen merkityksien perusteella. (Russell 1946, 785; Russell 2010, 79–81) Esimerkiksi ”henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” tai ”*Waverleyn* tekijä” eivät läpäise kyseistä kriteeriä, koska kuvaukset ovat monitulkitaisia ja voisivat englanniksi olla muotoa ”a person who wrote *Waverley*” ja ”an author of *Waverley*”. Tämän sijaan ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” tai ”*Waverleyn* ainoa tekijä” yksilöivät muotonsa ja sisältämiensä sanojen merkityksien perusteella määrätyn henkilön. Käytetyssä kuvauksessa ei saa siis Russellin mukaan olla mitään kielipiillistä monitulkitaisuutta, joten huomio on äärimmäisen tärkeä.

Russellin näkemykset ovat esitetty kirjoituksessa käyttäen runkona viittä hänen pitämistään kahdeksasta luennosta, jotka pidettiin vuoden 1918 ensimmäisinä kuukausina Gordon Squarella Lontoossa, ja julkaistiin sarjana artikkeleita vuosina 1918-19 nimellä *The Philosophy of Logical Atomism* (1918-19) filosofisiin aikakausjulkaisuihin keskittyvässä lehdessä *The Monist*. Vaikka Russellin näkemykset ovatkin esitetty kirjoituksessa käyttäen runkona näiden artikkelien järjestystä, olen käyttänyt toisena päälähteenä Russellin teosta *Introduction to Mathematical Philosophy* (1919), joka edustaa samaa aikakautta Russellin ajattelussa, ja jonka hän kirjoitti Brixtonin vankilasta käsin syytettynä sodanvastaisesta toiminnasta vuonna 1918. Russellin näkemysten esittämisessä on käytetty myös joitain muita edellä mainituista poikkeavia lähteitä, mutta pääpainopiste on artikkelikokoelmassa *The Philosophy of Logical Atomism* (1918-19) ja teoksessa *Introduction to Mathematical Philosophy* (1919).

Kripken näkemysten esittäminen perustuu täysin vuoden 1970 tammikuussa hänen pitämiinsä luentoihin perustuvaan teokseen *Naming and Necessity* (1980). Käytän tässä kirjoituksessa materiaalina varsinkin hänen esipuhettaan, joka selventää hänen näkemyksiään tämän kirjoituksen kontekstissa, sillä hän kohdistaa kritiikkinsä siinä suoraan Russellin näkemyksiä vastaan sen sijaan että hyökkäisi ”käsitekimppu-teoriaksi” kutsumaansa näkemystä vastaan, joka on monen erillisen filosofisen näkemyksen synteesi.

Ensimmäisessä luvussa pyrin esittämään Russellin näkemyksen logiikasta todellisuuden abstrakteja ja yleisiä piirteitä tutkivana tieteenä mahdollisimman tiiviisti. Vaikka kävisinkin mielelläni läpi jokaisen artikkelikokoelmaan *The Philosophy of Logical Atomism* (1918) sisältyvän aiheen läpi ei tähän kuitenkaan riitä tila, joten olen joutunut jättämään valitettavan paljon pois, ja yrittänyt sisällyttää kirjoitukseen kaiken mikä on nähdäkseni oleellisinta Russellin harjoittaman loogisen analyysin kokonaisnäkemyksen kannalta. Olen tietenkin erityisesti pyrkinyt sisällyttämään kirjoitukseen kaikki mahdolliset työkalut, jotka ovat oleellisia Kripken kritiikkien suhteen.

Toisessa luvussa käyn läpi Kripken huomiot Russellia vastaan. Olen jakanut Kripken tekemät kritiikit kahteen osioon korostaakseni niiden erilaisuutta. Esitän ensiksi Kripken keksimän ”intuitiiviseksi ajatuskokeeksi” kutsumani kritiikin. Tämän jälkeen esitän Kripken modaliteetteihin perustuvat huomiot. Selostan niissä mitä Kripke tarkoittaa ”mahdollisilla maailmoilla” sekä ”erisnimien rigidiydellä”. Kripke-luvussa pyrin käyttämään Russellin omia näkemyksiä ja työkaluja näyttääkseni, etteivät Russellin näkemykset ole millään tavalla uhattuna Kripken kritiikkien takia. Kripken intuitiivinen ajatuskoe riippuu nähdäkseni Russellin kielellisten näkemysten väärintulkinnasta sekä Kripken modaliteetteihin perustuvista näkemyksistä. Modaliteetteihin perustuva rigidiyteen tukeutuva kritiikki taas riippuu ”nimen tarkoitteen kiinnittämisestä”, joka taas riippuu määräisten kuvausten käytöstä, ja voidaan tehdä erittäin eksplisiittisesti hyödyntäen Russellin kuvausteoriaa. Koen Kripken huomiot näin ollen väärinymmärryksiksi, jotka eivät uhkaa Russellin perustavanlaatuisia näkemyksiä logiikasta.

Viimeisessä luvussa teen yhteenvedon siitä miksi Kripken kritiikit eivät uhkaa Russellin määräisten kuvausten teoriaa, ja kommentoin vielä joitain Russellin näkemyksiä logiikasta.

2. Russellin näkemykset

Russellin mukaan filosofiassa tulee ottaa lähtökohdaksi äärimmäisen itsestään selvät asiat ja edetä niistä monimutkaisempiin. (Russell 2010; 5–6, 20.) Russell pitää sitä selvänä, että on vain yksi todellisuus eikä mitään muita maailmoja, ja hänelle sanat ”todellisuus”, ”kaikkeus” ja ”maailma” tarkoittavat kirjaimellisesti kaikkea mitä on – kaikkien entiteettien kokonaisuutta. (Russell 1993,

169–170; Russell 1959, 116; Russell 1946, 85; Russell 2010, 111.) Vaikka Russell määrittelee kaikkien entiteettien kokonaisuuden sellaisena joukkona, johon sisältyy kaikki yksilöoliot, jotka ovat mitä ovat, ei todellisuudesta voi kuitenkaan hänen mukaansa tehdä täydellistä selontekoa vain luettelemalla kaikki toistaan erilliset yksittäisoliot eli ”partikulaarit” vaan hänen mukaansa tulee ottaa huomioon myös näiden yksittäisolioiden väliset suhteet sekä niiden ominaisuudet. (Russell 1959, 116; Russell 2010; 15, 18, 27.) Näin tullaan faktojen pariin, sillä yksilöoliot, yksilöolioiden ominaisuudet ja yksilöolioiden väliset suhteet ovat Russellin mukaan faktojen rakenneosia. (Russell 2010; 18, 111.) Russellin mukaan faktat ovat logiikan pääaihe, sillä ne paljastavat todellisuuden abstrakteja ja yleisiä piirteitä, vallitsevat todellisuudessa meistä riippumatta ja tekevät uskomustemme kohteet – faktoja merkitsevät kompleksit symbolit eli propositiot – tosiksi tai epätosiksi, ja täten myös uskomuksemme tosiksi tai epätosiksi. (Russell 2010; 8, 11–13, 47–48, 55; Russell 1993, 169.)

Russell kutsuu ”entiteeteiksi” faktojen rakenneosia eli yksittäisolioita, kvaliteetteja ja relaatioita, ja hänen mukaansa nämä entiteetit ovat yksi-yhteen vastaavuudessa propositioiden rakenneosina toimiviin yksinkertaisiin symboleihin eli erisnimiin, predikaatteihin ja verbeihin. (Russell 2010; 25–8, 111, 113–114.) Russellin mukaan ihanteellisessa loogisesti täydellisessä kielessä jokaista faktan rakenneosaa vastaisi vain ja ainoastaan yksi sana, ja tämä Russellilla on mielessään, kun hän puhuu ”yksinkertaisista symboleista”. (Russell 2010, 25.) Faktoja Russell ei kuitenkaan pidä entiteetinä, sillä niitä ei voi merkitä yksinkertaisilla symboleilla. (Russell 2010, 111.) Hän kutsuu näkemystään, että todellisuus on analysoitavissa lukuisiin erillisiin yksittäisolioihin, niiden ominaisuuksiin ja niiden välisiin suhteisiin ”loogiseksi atomismiksi”. (Russell 2010; 3, 15.) Russell kutsuu oppiaan loogiseksi atomismiksi, sillä ne atomit, joihin hän pyrkii päätyään analyysinsa jäänteinä ovat loogisen analyysin atomeja – yksinkertaisia entiteettejä, joita hän pitää todellisuuden perustavanlaatuisina rakenneosina – eivätkä fyysikaalisen analyysin atomeja. (Russell 2010; 3, 111.) Russell käyttää myös sanoja ”olio” tai ”objekti”, jossain kohdissa kirjoituksiaan sellaisessa laaja-alaisessa mielessä, että kyseiset sanat kattavat myös muut faktan rakenneosat kuin yksilöoliot. (Russell 2010; 25–27, 111, 113–114.) Russell kuitenkin tarkoittaa sanoilla ”objekti”, ”olio” ja ”entiteetti” yleisesti yksilöolioita, sillä yksilöoliot ovat määritelmältään niitä faktojen rakenneosia, joihin propositioiden loogisina subjekteina toimivat yksittäiset sanat eli erisnimet viittaavat, ja ne mihin propositioiden loogiset subjektit viittaavat ovat yleensä syystäkin ihmisten kiinnostuksen kohteena. (Russell 2010; 27–28, 34–35, 75–76, 99–100.) Yksilöolioiden välisiä suhteita ja yksilöolioiden ominaisuuksia ei tietenkään voisi edes olla ilman yksilöolioita eikä myöskään kysymyksiä niiden ontologisesta statuksesta. Kysymykset, jotka koskevat sitä vastaako erisnimiä kuten ”Maa”, ”Aurinko”, ”Linnunrata”, ”Turku”, ”Sokrates”, ”Descartes”, ”Jumala”, ”Krishna” ”Jeesus” ja ”Buddha” jokin yksittäinen entiteetti vai ei

vaikuttaisivat omien amatöörimäisten antropologisten kenttätutkimusteni perusteella kiinnostavan suurta osaa ihmisistä huomattavasti enemmän kuin se vastaako sanaa ”kiertää” propositiossa ”Maa kiertää Aurinkoa” jokin yksittäinen entiteetti. Tulemme myöhemmin huomaamaan, että arkikielen erisnimet kuten esim. ”Sokrates” eivät ole Russellin mukaan oikeasti erisnimiä sanan varsinaisessa loogisessa mielessä vaan lyhennelmiä sellaisista määrätyn olion yksilöivistä kuvauksista kuin ”se filosofi, joka joi myrkkycatkoa”, jotka eivät Russellin mukaan oikeasti ole propositioiden rakenneosia vaan vaillinaisia symboleja eli symboliyhdistelmiä, jotka häviävät, kun kuvauksen sisältävä propositio analysoidaan vastaamaan sen todeksi tai epätodeksi tekevää faktaa. (Russell 2010; 29, 91–92.)

Russell myöntää sen voivan pitää paikkansa, että yksittäisolioiden kohdeltavat asiat paljastuisivatkin lopulta jonkinlaisiksi komplekseiksi, ja että analyysi olisi täten päättymätön. (Russell 2010, 30–31; Russell 1993, 142.) Tämä on hyvin tärkeä huomio, sillä Russell puhuu myös ”suhteellisista yksilöolioista” eli komplekseja voidaan kohdella loogisessa mielessä yksilöolioina, vaikka sellaisia ei perustavanlaatuisessa ontologisessa mielessä oikeasti lopulta olisikaan. (Russell 2010, 111; Russell 1993, 173–174.) Tämä on tärkeää huomata, sillä Russell kohtelee usein yksilöolioina monia asioita, joita ei sellaisiksi lopulta hyväksykään kuten lukija tulee huomaamaan. Suhteellisen yksilöolion käsite saattaa siis olla perustavanlaatuisempi kuin mitä Russell antaa ymmärtää, ja jos yksilöoloiden sallitaan olla loogisessa mielessä suhteellisia, monia komplekseja voidaan ehkä ontologisessakin mielessä pitää entiteetteinä. Eli vaikka Russell hyväksyykin entiteeteiksi vain faktojen rakennusosina toimivat yksilöoliot, kvaliteetit ja relaatiot, ei Russell ole kuitenkaan ontologisesti sitoutunut kaiken analyysin ehdottomina loppupisteinä seisoviin täysin yksinkertaisiin olioihin, koska se mikä vaikuttaa tämänlaiselta perustavanlaatuiselta yksilöolion voi aina olla oikeasti loputtoman moninainen kompleksiksi. (Russell 2010; 30–31, 111.) Russell huomauttaa myös, että jos yksittäisolioiden analyysi on todellakin päättymätön, myöhemmin käsiteltävä äärettömyys-aksiooma pitää hänen mukaansa varmasti paikkansa. (Russell 1993, 142.) Yksilöolion käsitteellä on siis paljon joustavampi status kuin mitä Russell siltä lopulta näyttää vaativan. Russell pitää kuitenkin Occamin partaveistä lempityökalunaan ja täten haluaa tietenkin tulla toimeen mahdollisimman pienellä määrällä entiteettejä, ja hän redusoikin kaikki kompleksit loogisessa mielessä yksilöolioilta vaikuttavat entiteetit lopulta perustavanlaatuisista yksilöolioista rakennettujen joukkojen ja sarjojen järjestelmiksi. (Russell 2010, 111–116.) On tärkeää lukijan kannalta, että tämä tietää sanojen ”joukko”, ”luokka” ja ”kokoelma” olevan Russellille synonyymeja. (Russell 1993, 12.) Sana ”sarja” tarkoittaa taas Russellin käytössä joukkoa, joka on järjestetty tiukan kokonaisjärjestysrelaation mukaisesti eli joukkoa, jonka alkiot toteuttavat asymmetrisyyden, transitiivisuuden ja yhtenäisyyden vaatimukset. (Russell 1993, 29–36.) Lukijan on turha rasittaa päätään näillä teknisillä

sanoilla, sillä nämä ominaisuudet palautuvat hyvin arkipäiväiseen ”x edeltää y:tä” -relaatioon. Esimerkiksi luonnolliset luvut järjestettynä tavallisen ”pienempi kuin” -relaation mukaisesti järjestykseen 0, 1, 2, 3, ..., n, n + 1, ..., ja vaikkapa joukko ajanhetkiä, jotka ovat järjestetty aikaisimmasta myöhäisimpään hyödyntäen ”aikaisempi kuin” -relaatiota ovat esimerkkejä sarjoista. (Russell 1993, 29–36.)

Russell pitää kuvausten lisäksi myös joukkoja ja sarjoja vaillinaisina symboleina eli vain propositioissa merkityksen saavina symboliyhdistelminä, joista huomataan proposition oikealaisen analyysin jälkeen, etteivät ne merkitse mitään faktan rakenneosaa eli entiteettiä, ja Russell kutsuukin niitä osuvasti ”loogiseksi fiktioiksi”. (Russell 2010, 91–92.) Russell pitää joukkoja fiktioina hyvästä syystä, sillä jos joukkoja kohdellaan loogisessa mielessä samoin kuin yksilöolioita, ajaudutaan heti ristiriitoihin. (Russell 2010, 99–102; Russell 1993, 135–137.) Russellin paradoksi ja tyyppiteoria jäävät kuitenkin käsittelemättä tässä kirjoituksessa kuten myös edellä mainittu loogisessa mielessä yksilöolioilta vaikuttavien kompleksien entiteettien redusointi perustavanlaatuisista yksilöolioista rakennetuiksi joukkojen ja sarjojen järjestelmiksi. Huomautan kuitenkin joukkojen fiktiivisyydestä puhuessani vielä sen tärkeän seikan, että Russellin mukaan sanat ”kaikkeus” ja ”todellisuus” eivät viittaa minkäänlaiseen entiteettiin vaan ovat pelkkiä hyödyllisiä sanoja, joiden avulla voimme puhua kaikesta mitä on eli kaikista entiteeteistä yhtenä kokoelmana. (Russell 1959, 116; Russell 1993, 135–137, 169–170.)

Tämän Russell-luvun ensimmäisen osion tarkoitus on ollut lähinnä selventää joitain Russellin sanomisia, jotka saattavat vailla kontekstia tuntua kummallisilta tai joskus jopa ristiriitaisilta, ja yleisesti helpottaa lukijan lähestymistä tässä luvussa esitettäviin Russellin paljolti referoinnin muodossa esitettäviin näkemyksiin. Lukijan on tärkeää sisäistää Russellin näkemykset, koska tulen käyttämään kyseisiä näkemyksiä myöhemmin vastatakseni Kripken esittämiin Russelliin kohdistuviin kritiikkeihin. Edetään kuitenkin seuraavaksi Russellin näkemyksiin faktoista ja propositioista, ja annetaan Russellin puhua itsekin.

2.1. Faktat ja propositiot

Russell pitää sitä itsestäänselvyytenä, että todellisuus sisältää faktoja, jotka ovat mitä ovat huolimatta siitä mitä ajattelemme niistä, ja että on faktoihin viittaavia uskomuksia, jotka ovat näin ollen tosia tai epätosia. Hän tarkoittaa faktalla sellaista asiaa, joka tekee propositiosta toden tai epätoden, ja antaa muutaman esimerkin. Russell huomauttaa väitteensä ”Tällä hetkellä sataa”, olevan tosi tietyissä sääolosuhteissa ja epätosi toisissa, ja että väitteestä toden tai epätoden tekevä sääolosuhdetila on se, jota hän kutsuu ”faktaksi”. Hän huomauttaa väitteensä ”Sokrates on kuollut” olevan tosi tietyn kauan

sitten Ateenassa sattuneen fysiologisen tapahtuman takia, ja että sanoessaan ”Kaksi hiukkasta vetää toisiaan puoleensa voimalla, joka on kääntäen verrannollinen niiden etäisyyksien neliöön” tämä väite on tosi astronomisen faktan takia, ja edelleen sanoessaan ”Kaksi plus kaksi on neljä” hän toteaa aritmeettisen faktan tekevän hänen väitteestensä toden. Russell huomauttaa, että jos hän sanoo ”Sokrates on elossa”, ”Kaksi hiukkasta vetää toisiaan puoleensa voimalla, joka on suoraan verrannollinen niiden etäisyyksien neliöön” tai ”Kaksi plus kaksi on viisi”, niin täsmälleen samat faktat, jotka tekivät hänen aiemmista väitteistään tosia näyttävät uudempien virheellisyyden. (Russell 2010, 6–7.)

Russell tekee selväksi, ettei faktoista puhuessaan tarkoita mitään yksittäistä oliota kuten Sokratesta tai Aurinkoa todeten, ettei Sokrates itse tee mistään väitteestä totta tai epätotta. Hän huomauttaa ihmisten olevan taipuvaisia ajattelemaan, että pelkkä yksilöolio Sokrates tekisi väitteestä ”Sokrates oli olemassa” toden, mutta sanoo tämän olevan sekaannuksesta johtuva virhe, johon palataan myöhemmin. Russell toteaa väitteiden ”Sokrates on kuollut” ja ”Sokrates on elossa” molempien koskevan Sokratesta, ja että ensimmäinen on tosi ja jälkimmäinen epätosi. Russell painottaa sitä, että se mitä hän kutsuu faktaksi, on kokonaisella lauseella ilmaistava asia eikä yhdellä nimellä kuten ”Sokrates”, ja huomauttaa, että silloin kun fakta ilmaistaan yhdellä sanalla kuten ”tuli” tai ”susi”, tämä johtuu ilmaisemattomasta kontekstista ja että kokonaisen faktan ilmaus koskee aina lausetta. (Russell 2010, 7.)

Russell painottaa kuinka tärkeää on huomata faktojen kuuluvan todellisuuden objektiiviseen osaan, ja että emme luo niitä ajatuksillamme tai uskomuksillamme paitsi erityistapauksissa. Hän toteaa tämän olevan yksi niistä asioista, jonka hän haluaa asettaa itsestäänselvyudeksi. Russell tähdentää sitä, että ihmisten tiedonjanon kohteena oleva todellisuuden objektiivinen osa ei ole täysin kuvailtu suurella määrällä yksittäisiä olioita vaan, että tulee myös ottaa huomioon väitelauseilla ilmaistavat faktat, ja että faktat kuuluvat todellisuuteen siinä missä yksittäiset tuolit ja pöydätkin. Hän huomauttaa, että psykologiaa lukuun ottamatta suurin osa väitteistämme ei ole tarkoitettu ilmaisemaan vain omaa mielentilaamme vaan, että niiden pyrkimyksenä on ilmaista ulkopuolellemme olevaa todellisuuden osaa koskevia faktoja. Tällaiset faktat liittyvät Russellin mukaan siihen, kun puhumme totuudenmukaisesti tai virheellisesti eli puhuessamme virheellisesti objektiivinen fakta tekee sanomamme epätodeksi ja puhuessamme totuudenmukaisesti objektiivinen fakta tekee sanomamme todeksi. (Russell 2010, 8.)

Russell huomauttaa, että on lukuisia erilaisia faktoja, ja sanoo pitävänsä filosofista logiikkaa kaikki eri faktamuodot sisältävänä inventaariona ja käyttää tämän lisäksi vertauskuvana filosofisesta logiikasta eläintarhaa, jossa eri faktamuodot vertautuvat eri eläinlajeihin. (Russell 2010, 47.) Hän sanoo, että logiikkaa harjoittaessa tulee pyrkiä aina tarkastelemaan jotain todellista faktaa tai

faktajoukkoa aivan kuten eläintieteessäkin täytyy tutkia eri eläinlajeja kyseisen tiedean edistymisen vuoksi. (Russell 2010, 47–48.) Russell painottaa yleisestikin sitä, että vankan todellisuudentajun omaaminen on loogikolle välttämättömyys sen vuoksi, että esimerkiksi yksisarvisen tai pyöreän neliön kaltaisia pseudo-olioita koskevat propositiot analysoidaan oikein. Hän sanoo olevansa sitä mieltä, että logiikan tulee olla samassa asemassa yksisarvisen myöntämisen suhteen kuin eläintiedekin on, koska hänen mukaansa logiikka on aivan yhtä paljon tekemisissä oikean todellisuuden kanssa kuin eläintiedekin on, ja Russell tähdentääkin logiikan erityispiirteen todellisuutta tutkivana tieteenä olevan se, että logiikan tutkimuskohteena ovat todellisuuden abstraktit ja yleiset piirteet. (Russell 1993, 169.)

Russell antaa muutaman esimerkin erilaisista faktamuodoista. Hän toteaa olevan muun muassa yksittäisfaktoja kuten ”Tämä on valkoinen”, yleisfaktoja kuten ”Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia”, myönteisiä faktoja kuten ”Sokrates oli elossa” ja kielteisiä faktoja kuten ”Sokrates ei ole elossa”. Hän mainitsee yksittäisiä olioita, yksittäisiä kvaliteetteja tai yksittäisiä relaatioita koskevat faktat. Tämän lisäksi hän mainitsee vielä puhtaaseen logiikkaan kuuluvat täysin yleiset faktat, joissa ei mainita mitään kaikkeuden todellisia rakenneosia. Russell toteaa, ettei näihin kuulu mainintaa mistään yksittäisestä oliosta, yksittäisestä kvaliteetista tai yksittäisestä relaatiosta, eikä siis täsmällisesti ottaen mainintaa mistään ja tätä etteivät ne mainitse mitään hän pitää yhtenä loogisten propositioiden erityispiirteenä, ja antaa esimerkkinä loogisesta propositiosta seuraavan: ”Jos yksi joukko on toisen joukon osajoukko, niin ensimmäisen joukon alkiot sisältyvät toiseen joukkoon”. (Russell 2010, 8–9.)

Russell pitää itsestään selvänä, ettei ole mitään kahtiajakoa tosien ja epätosien faktojen välillä vaan, että on vain faktoja. Hän toteaa, että olisi virheellistä sanoa kaikkien faktojen olevan tosia, sillä tosi ja epätosi ovat korrelatiiveja, ja että henkilö voi sanoa asian olevan tosi vain, jos se on sellainen asia, joka voi olla epätosi. Hän huomauttaa tämän johtavan meidän väitelauseiden, propositioiden tai arvostelmien pariin eli niihin asioihin, joihin soveltuu toden ja epätoden kahtiajako. Russellin mielestä logiikan parissa on luonnollista keskittyä propositioon sinä asiana, johon soveltuu totuuden ja epätotuuden välinen kahtiajako, ja hän huomauttaa, että propositio voidaan tulkita väitelauseeksi, jota edeltää sana ”että” kuten ”Että Sokrates on elossa”, ”Että kaksi plus kaksi on neljä” ja ”Että kaksi plus kaksi on viisi”. Russell pitää myös itsestään selvänä sitä, etteivät propositiot ole oikeasti mitään, todeten, ettei usko kenenkään vankalla todellisuudentajulla varustetun ihmisen voivan kuvitella, että olisi oikeasti olemassa sellaisia entiteettejä kuin ”Se, että tänään on tiistai” silloin kun sattuu oikeasti olemaan tiistai. (Russell 2010, 55.) Russell sanoo pitävänsä propositiota pelkkänä symbolina, ja huomauttaa proposition olevan kompleksi symboli eli sellainen symboli, jolla on osia, jotka ovat myös symboleja. Hän tähdentää sitä, että monia sanoja sisältävässä lauseessa jokainen sana on symboli, ja että lause, jossa nämä symbolit esiintyvät on tässä mielessä kompleksi symboli. Russell

painottaa symbolismin teorian tärkeyttä filosofiassa ja katsoo tärkeyden johtuvan siitä, että ellei henkilö ole tietoinen symbolin ja symbolisoitavan välisestä suhteesta, tämä päättyy liittämään symbolille kuuluvia ominaisuuksia oliolle. Hän huomauttaa monien perustavanlaatuisen filosofisten virhepäätelmien johtuvan tästä ja muista symbolismin käyttöön kohdistuvista virheistä. (Russell 2010, 9–11.)

Russell painottaa sitä, ettei tarkoita vain matemaattisia symboleita puhuessaan symbolismista vaan huomauttaa käyttävänsä sanaa ”symbolismi” siinä mielessä, että sisällyttää siihen kaiken kielen siten, että mikä tahansa sana on symboli ja mikä tahansa lause, jne. Puhuessaan symbolismista Russell toteaa tarkoittavansa yksinkertaisesti jotain mikä ”merkitsee” jotain muuta, mutta huomauttaa ”merkityksen” olevan hyvin monimutkainen asia, ja sanoo uskovansa merkityksen käsitteen olevan aina enemmän tai vähemmän psykologinen, ja ettei täten ole mahdollista saada täysin loogista merkityksen teoriaa eikä siten myöskään symbolismin. Russell antaa kuitenkin muutaman esimerkin siitä mitä voidaan tarkoittaa ”merkityksellä”. Hän toteaa, että esimerkiksi sanan ”Sokrates” voidaan tulkita merkitsevän tiettyä miestä, sanan ”kuolevainen” merkitsevän tiettyä ominaisuutta ja lauseen ”Sokrates on kuolevainen” merkitsevän tiettyä faktaa. Russell huomauttaa, että kaikki nämä kolme merkityslajia ovat toisistaan eroavat, ja että niiden pitäminen samana johtaa toivottomiin ristiriitoihin. Hän painottaa kuinka tärkeää on olla olettamatta, että olisi vain yksi asia, jota tarkoitetaan ”merkityksellä” eli että olisi vain yhdenlainen suhde symbolin ja symbolisoidun välillä. Russellin mukaan näissä esimerkeissä nimi olisi oikea symboli käytettäväksi henkilöstä ja lause (tai propositio) oikea käytettäväksi faktasta. (Russell 2010, 11–12.)

Russell toteaa, että uskomuksella tai väitelauseella on totuuden ja epätotuuden välinen kaksijakoisuus mitä faktalla ei ole, ja että uskemukseen tai väitelauseeseen liittyy aina propositio.¹ Hän huomauttaa, että yleisesti sanotaan henkilön uskovan, että jokin asia pitää paikkansa, ja että henkilö voi esimerkiksi uskoa, että Sokrates on kuollut. Russell huomauttaa uskotun asian olevan propositio, ja että muodollisista syistä on täten kätevää ottaa propositio siksi asiaksi, jolla on totuuden ja epätotuuden välinen kaksijakoisuus. Hän painottaa olevan erittäin tärkeää huomata, etteivät propositiot ole nimiä faktoille, ja sanoo tämän olevan itsestään selvää sen jälkeen, kun tästä huomautetaan, mutta myöntää, ettei itse huomannut sitä ennen kuin hänen entinen oppilaansa Ludwig Wittgenstein näytti sen hänelle. Russell sanoo, että tämän huomaa siitä, että jokaista faktaa kohden on kaksi propositiota. Hän kehottaa otaksumaankin faktaksi sen, että Sokrates on kuollut, ja huomauttaa,

¹ Vaikka propositio ja väitelause eivät siis ole täysin synonyymisiä, Russell kuitenkin käyttää monien filosofien tavoin usein sanoja propositio ja väitelause synonyymeina hyppiin hieman terminologiassaan. Uskomukset viittaavat faktoihin ja uskotut asiat ovat propositiot – faktoja vastaavat symbolit. En tarkastele väitelauseiden ja propositioiden välisiä hienovaraisia eroja tässä kirjoituksessa, mutta itse pidän sitä täysin selvänä, etteivät propositiot ole minkäänlaisia entiteettejä vaan pelkkiä symboleja.

että tällöin henkilöllä on kaksi propositiota, jotka ovat ”Sokrates on kuollut” ja ”Sokrates ei ole kuollut”. Russell huomauttaa näiden kahden proposition olevan yksi-yhteen vastaavuudessa samaan faktaan siten, että kaikkeudessa vallitsee yksi fakta, joka tekee yhdestä toden ja yhdestä epätoden. Hän toteaa, ettei tämä ole sattumaa, ja sanoo tämän valaisevan sitä, kuinka proposition ja faktan välinen suhde on täysin erilainen kuin nimen ja nimetyin olion välinen suhde, ja että jokaista faktaa kohti on kaksi propositiota, yksi tosi ja yksi epätosi, eikä symbolin luontoon kuulu mitään mikä näyttäisi kumpi on tosi ja kumpi epätosi. Russell huomauttaa, että jos näin olisi, niin henkilö voisi saada jokaisen todellisuutta koskevan totuuden selville pelkästään tarkastelemalla propositioita katsomatta ympärilleen. (Russell 2010, 12–13.)

Russell painottaa vielä sitä, kuinka erilaisia nimet ja propositiot ovat, ja kertoo vielä, että on kaksi relaatiota mitä propositiolla voi olla faktaa kohden: Ensiksi se suhde, että se voi olla tosi faktaa kohden ja toiseksi, että se voi olla epätosi faktaa kohden. Hän huomauttaa molempien olevan yhtä olennaisesti loogisia relaatioita, jotka voivat subsistoida proposition ja faktan välillä, siinä missä nimen tapauksessa on vain yksi relatio mikä sillä voi olla nimettyä oliota kohden. Russell toteaa nimen voivan vain nimetä yksittäisoliota, ja että jos se ei sitä tee, se ei ole nimi vaan pelkkä äännähdys. Hän huomauttaa, ettei yksittäinen sana voi olla nimi omaamatta juuri tätä tiettyä yksittäistä nimeämisrelaatiota yksittäistä oliota kohden, kun taas propositio ei lakkaa olemasta propositio, jos se on epätosi. Russell sanoo propositiolla olevan nämä kaksi tapaa, olla tosi ja olla epätosi, jotka yhdessä vastaavat ominaisuutta olla nimi. Hän toteaa, että juuri niin kuin yksittäinen sana voi olla nimi tai ei olla nimi vaan pelkkää merkityksetöntä äännähtelyä voi propositiolta näyttävä ilmaus olla joko tosi tai epätosi, tai se voi olla merkityksetön, ja Russell huomauttaa toden ja epätoden kuuluvan yhteen vastoin merkityksetöntä. Russell toteaa tämän näyttävän propositioiden muodollisten loogisten suhteiden olevan hyvin erilaisia nimien vastaavista, ja että suhteet, jotka niillä on faktoihin ovat hyvin erilaisia. Russell sanoo edellä mainitun osoittavan, etteivät propositiot ole nimiä faktoille. Hän toteaa vielä, ettei ole mitään perustetta ajatella, että faktoja voisi nimetä eri tavalla ja sanoo jyrkästi, ettei faktoja voi nimetä ollenkaan. Russell toteaa, että faktoja voi mm. myöntää, kieltää, haluta tai kyseenalaistaa, mutta huomauttaa jokaiseen näistä liittyvän kokonainen propositio, ja että ei ole mahdollista laittaa propositiosta toden tai epätoden tekevää asiaa loogisen subjektin paikalle. (Russell 2010, 13–14.)

2.2. Partikulaarit, kvaliteetit ja relaatiot

Russell toteaa, että loogisesti täydellisessä kielessä propositiossa esiintyvät sanat olisivat yksi-yhteen vastaavuudessa propositiota vastaavan faktan rakenneosiin pois lukien sanat kuten ”tai”, ”ei”, ”jos”, ”niin”, joilla on eri tehtävä. Hän painottaa, että loogisesti täydellisessä kielessä on täsmälleen yksi sana jokaista yksinkertaista rakenneosaa kohti, ja että tällaisessa kielessä kaikki ei-yksinkertainen ilmaistaan yksinkertaisille rakenneosille annettujen sanojen kombinaatioilla. Hän huomauttaa tällaisen kielen olevan täysin analyttinen, ja että tällainen kieli näyttää katsauksen myönnettyjen ja kiellettyjen faktojen loogisesta rakenteesta. Hän toteaa *Principia Mathematicassa* esitetyn kielen olevan tällaiseksi tarkoitettu, ja huomauttaa sen olevan kieli, jossa on syntaksi, mutta ei sanastoa. Russell tähdentää, että *Principia Mathematicassa* esitetty kieli pyrkii olemaan sellainen kieli, että jos siihen lisäisi sanaston, se olisi loogisesti täydellinen kieli. Hän sanoo, etteivät oikeat kielet ole loogisesti täydellisiä tässä mielessä eivätkä ne voikaan olla, jos ne pyrkivät mahdollistamaan arkisen toiminnan, todeten vielä, että jos loogisesti täydellinen kieli voitaisiin rakentaa, se ei olisi vain sietämättömän vaikeaselkoinen vaan myös sanastoltaan hyvin yksityinen puhujaa kohti, ts., kaikki käytössä olevat sanat olisivat yksityisiä puhujaa kohti ja eivät voisi esiintyä toisen puhujan kielessä. Russell olettaa kuitenkin tästä huolimatta loogisesti täydellisen kielen olevan rakennettu, ja aikoo hyödyntää juuri tällaista kieltä analysoidessaan faktoja. (Russell 2010, 25–26.)

Russell sanoo yksinkertaisimpien kuviteltavien faktojen olevan niitä, jotka koostuvat yksittäisestä oliosta ja siihen liittyvästä ominaisuudesta kuten ”Tämä on valkoinen”. (Russell 1918, 26.) Hän huomauttaa, että nämä tulee ymmärtää hyvin hienovaraisessa mielessä, ja sanoo yleisölleen, ettei halua heidän ajattelevan hänen pitelemäänsä liitupalaa vaan sitä mitä he näkevät katsoessaan sitä. (Russell 1918, 26.) Russell myös huomauttaa, ettei ”valkoisen” merkitystä voi ymmärtää näkemättä valkoisia yksittäisolioita, ja ettei sen merkitystä voi antaa määritelmällisesti esimerkiksi seuraavan todenmukaisen kuvauksen muodossa: ”se väri, joka heijastaa tasaisesti kaikkia valon aaltopituuksia” siten, että ”Tämä on valkoinen” tarkoittaisi samaa kuin ”Tällä on se väri, joka heijastaa tasaisesti kaikkia valon aaltopituuksia”.² Hän toteaa, että henkilö voi ymmärtää ”valkoisen” merkityksen tietämättä mitään fysikaalisesta väriteoriasta, ja että esim. pelkkiä sinisen eri sävyjä näkevä henkilö voi yhtäläillä ymmärtää edellä mainitun määritelmän näkemättä ikinä valkoista.³ Russell huomauttaa tästä käyvän selväksi, ettei sanan oikeaa merkitystä voi antaa pelkästään täsmäävän kuvauksen avulla. Hän toteaa, että vaikka sana ”valkoinen” voidaan määritellä siinä mielessä missä täsmäävä kuvaus

² Russellin alkuperäisessä esimerkissä käsitelty väri on punainen eikä valkoinen, mutta tämä ei ole oleellinen seikka mitä tulee hänen tässä kappaleessa tekemäänsä äärimmäisen tärkeään huomioon, jota käsitellään Kripke-luvussa.

³ Alkuperäisessä esimerkissä pelkkä henkilö, joka ei voi nähdä punaista, mutta tämä ei ole oleellista.

muodostaa määritelmän, ei sanaa ”valkoinen” kuitenkaan voi määritellä, kun ollaan tekemisissä sellaisen väitteen kuin ”Tämä on valkoinen” ilmaiseman yksittäisfaktan analyysin kanssa. Russell huomauttaa sanakirjojen toteutuksen olevan riippuvaista mainituista primitiivisistä kokemusperäisistä sanojen merkityksistä. Jos primitiivistä kokemukseen perustuvaa tietoa sanojen merkityksistä ei olisi, niin entiteetteihin viittaavia sanoja ei edes voisi olla eikä koko sanakirjan kirjoitusprosessi voisi tietenkään ikinä edes lähteä käyntiin. Hän huomauttaa, että koska sanakirja määrittelee kaikki kielen sanat samaan kieleen sisältyvien sanojen avulla, sanakirjan on pakko aina jossain kohtaa ajautua noidankehään. Russell kuitenkin toteaa, että käytännössä sanakirjat kuitenkin selviävät tästä hyödyntämällä täsmääviä kuvauksia. (Russell 2010, 21–22.)

Russellin mukaan henkilön sanoessa ”Tämä on valkoinen” tämä käy yksinkertaisimmasta faktasta minkä kykenemme saamaan. Hän sanoo, että seuraavaksi yksinkertaisimmat ovat ne, joissa on relaatio kahden yksilöolion välillä kuten ”Tämä on tuon vasemmalla puolella”, ja että tämän jälkeen tulevat ne, joissa on kolmipaikkainen relaatio kolmen yksilöolion välillä kuten ”A antaa B:n C:lle”. Russell sanoo, että näin saadaan kolmen termin relaatioita, joita kutsutaan triadisiksi relaatioiksi, ja niitä, joissa on neljä termiä, joita kutsutaan tetradisiksi relaatioiksi, jne. Russell toteaa, että tällä tavalla saadaan kokonainen ääretön faktojen hierarkia, faktoja, joissa on yksilöolio ja kvaliteetti, kaksi yksilöoliota ja relaatio, kolme yksilöoliota ja relaatio, neljä yksilöoliota ja relaatio, jne., ja sanoo tämän hierarkian muodostavan ne mitä hän kutsuu atomifaktoiksi, ja että tämä on yksinkertaisin faktatyyppi. Russell huomauttaa, että tämän hierarkian sisällä voi erottaa faktoja toisistaan yksinkertaisuuden perusteella, sillä yhdestä yksittäisoliosta ja kvaliteetista koostuvat faktat ovat yksinkertaisempia kuin esimerkiksi viisipaikkaisen relaation omaavat faktat. Russell sanoo kutsuvansa niitä atomifaktoiksi ja näitä faktoja ilmaisevia propositioita atomipropositioiksi. (Russell 2010, 26–27.)

Russell toteaa jokaisessa atomifaktassa olevan yksi rakenneosa, joka luonnollisesti ilmaistaan verbillä (tai kvaliteetin tapauksessa predikaatilla, adjektiivilla), ja että tämä yksi rakenneosa on kvaliteetti, dyadinen relaatio, triadinen relaatio, tetradinen relaatio, jne. Hän huomauttaa olevan kätevää näistä asioista puhumisen kannalta kutsua kvaliteettia ”monadisiksi relaatioksi”, ja toteaa, että tässä tapauksessa voidaan sanoa, että atomipropositiot ilmaisevat vaihtelevan paikkaluvun omaavia relaatioita. Hän toteaa atomifaktojen sisältävän relaation lisäksi relaation termit. Yhden termin monadisen relaation tapauksessa, kaksi termiä dyadisen relaation tapauksessa, jne. Russell esittelee seuraavan määritelmän:

Partikulaarit = Relaation termit atomifaktoissa. *Määritelmä.*

Russell toteaa tämän olevan partikulaarien eli yksilöolioiden määritelmä, ja painottaa partikulaarien määritelmän olevan puhtaasti looginen huomauttaen kysymyksen siitä mikä lasketaan partikulaariksi tulevan päätetyksi tämän loogisen määritelmän avulla. Hän huomauttaa kysymyksen siitä mitä partikulaareja henkilö oikeasti löytää todellisuudesta olevan puhtaan empiirinen eli tämä kysymys ei näin ollen kiinnosta puhdasta loogikkoa sellaisenaan. Russell toteaa, ettei puhdas loogikko sellaisenaan ikinä anna instansseja, sillä se on yksi loogisen proposition tunnuspiirteistä, ettei tarvitse tietää mitään todellisuuteen oikeasti sisällyvistä entiteeteistä. (Russell 2010, 27.)

Russell etenee seuraavaksi atomifaktoista atomipropositioihin. Hän toteaa, että monadisen relaation tai kvaliteetin ilmaisemiseksi käytettyä sanaa kutsutaan ”predikaatiksi”, ja että korkeamman kertaluvun relaation ilmaisemiseksi käytetty sana on yleisesti verbi – joskus yksittäinen verbi ja joskus kokonainen ilmaus. Hän toteaa, että verbi antaa ikään kuin relaation ”hermon”. Russell sanoo, että muita atomipropositioissa esiintyviä sanoja eli niitä sanoja, jotka eivät ole predikaatteja tai verbejä voidaan kutsua proposition subjekteiksi. Russell huomauttaa erisnimien olevan ainoa sanatyyppejä, joka on teoreettisesti kykeneväinen merkitsemään partikulaareja, ja toteaa täten koko erisnimien aiheen olevan mielenkiintoinen. Russell antaa seuraavan määritelmän:

Erisnimet = Sanat partikulaareille. *Määritelmä.*

Russell sanoo, että tämä on pakko todeta, vaikka se ei pidäkään tavallisessa kielenkäytössä paikkaansa. Hän huomauttaa, että jos henkilö yrittää ajatella tapoja puhua partikulaareista, tämä huomaa, ettei sitä lopulta voi tehdä muuten kuin erisnimillä. Russell toteaa, ettei tavallisia sanoja voi käyttää muuhun kuin kuvailemiseen, ja huomauttaa atomipropositio olevan sellainen, jossa mainitaan aitoja partikulaareja. Russell tähdentää, ettei atomipropositioissa vain kuvailla partikulaareja vaan oikeasti nimetään niitä, ja että tämän voi tehdä vain nimien avulla. Russell toteaa tästä käyvän ilmi, että kaikki muu osa puheesta paitsi erisnimet ovat itsestään selvästi täysin kykenemättömiä merkitsemään partikulaareja. Russell toki myöntää sen tuntuvaan hiukan kummalliselta, että hän piirtäisi täplän liitutaululle ja päättäisi kutsua sitä ”Johniksi”. Hän toteaa yleisölleen, että vaikka nämä olisivat yllättyneitä, he eivät muuten voisi tietää mistä hän puhuu. Russell toteaa, että jos hän sanoisi ”Se täplä, joka on oikealla puolella liitutaulua on valkoinen”, tämä olisi propositio, mutta huomauttaa sen eroavan propositiosta ”Tämä on valkoinen”. Hän toteaa sanan ”tämä” kelpaavan hyvin kyseisellä hetkellä, kun hänen yleisönsä on luentosalissa näkemässä sen, mutta huomauttaa, että jos hän haluaisi puhua siitä seuraavana päivänä, olisi kätevää ristiä se ja kutsua sitä vaikkapa ”Johniksi”. Russell painottaa täten, ettei ole mitään muuta tapaa, millä mainita se paitsi erisnimi. (Russell 2010, 27–28.)

Russell toteaa kielessä yleisesti nimiksi kelpuutettujen sanojen kuten ”Sokrates”, ”Platon”, jne., olleen alun perin tarkoitettuja toteuttamaan edellä mainittu tehtävä eli partikulaarien merkitseminen. Hänen mukaansa kelpuutamme tavallisessa arkielämässä partikulaareiksi kaikkennäköisiä asioita, jotka eivät niitä oikeasti ole. Hän toteaa tavallisesti käyttämiemme nimien kuten ”Sokrates” olevan oikeasti lyhennelmiä kuvauksille huomauttaen vielä, että se mitä ne oikeasti hänen mielestään kuvaavat eivät oikeasti ole partikulaareja vaan monimutkaisia joukkojen ja sarjojen järjestelmiä. Russell huomauttaa, että sanan kapeassa loogisessa mielessä nimeä voi soveltaa vain partikulaariin, johon puhuja on suorassa tuttuussuhteessa. Hän tähdentää, ettei henkilö voi nimetä mitään mihin ei ole suorassa tuttuussuhteessa, ja hän havainnollistaa tätä yleisölleen esimerkillä kristinuskon luomistarun osiosta, jossa Aatamin nimetessä eläimet, ne tulivat tämän eteen yksi kerrallaan niin että Aatami pystyi olemaan tuttuussuhteessa niihin nimetäkseen ne. Russell toteaa, ettemme ole vastaavassa tuttuussuhteessa Sokrateehen, emmekä täten voi nimetä tätä, ja huomauttaa, että käyttäessämme sanaa ”Sokrates” käytämme oikeasti kuvausta kuten ”se filosofi, joka joi myrkkykatkoa”. (Russell 2010, 29.)

Russell toteaa, että edellä mainittu tekee hyvin vaikeaksi saada esimerkkiä nimestä sanan varsinaisessa tiukassa loogisessa mielessä, ja huomauttaakin ainoiden sanojen, joita henkilö voi käyttää niminä loogisessa mielessä olevan sanat kuten ”tämä” ja ”tuo”. Hän toteaa henkilön voivan käyttää sanaa ”tämä” nimenä merkitsemään tiettyä partikulaaria, johon kyseinen henkilö on sillä hetkellä suorassa tuttuussuhteessa. Russell toteaa, että sanoessaan yleisölleen ”Tämä on valkoinen” yleisön jäsen yhtyy hänen näkemykseensä tarkoittaessaan sanalla ”tämä” sitä mitä näkee ja täten käyttää sanaa ”tämä” erisnimenä. Russell huomauttaa, että jos yleisön jäsen koittaa ymmärtää hänen ilmaisemaansa propositiota hänen sanoessaan ”Tämä on valkoinen”, yleisön jäsen ei siihen kykene. Russell toteaa, että jos yleisön jäsen tarkoittaa hänen pitelemäänsä liidunpalasta fysikaalisena oliona, niin tämä ei käytä erisnimeä, ja tähdentää sitä, että vain silloin kun henkilö käyttää sanaa ”tämä” äärimmäisen täsmällisesti merkitsemään oikeaa aistihavainnossaan esiintyvää oliota, kyseessä on oikeasti erisnimi. Russell toteaa, että tästä johtuu se, että erisnimillä on sellainen hyvin erikoinen ominaisuus, että erisnimi harvoin tarkoittaa samaa asiaa kahdella eri hetkellä eikä se tarkoita ikinä samaa puhujalle ja kuulijalle eli näin ollen ”tämä” on luonteeltaan monimerkityksinen erisnimi, mutta todella erisnimi siitä huolimatta. Russell toteaa myös sen olevan melkein ainoa asia mitä hän kykenee ajattelemaan sellaiseksi, jota käytetään erisnimenä loogisesti oikein. Russell painottaa sitä, että hän puhuu erisnimien tärkeydestä loogisessa mielessä eikä arkielämän mielessä. Hän huomauttaa myös, ettei *Principia Mathematicassa* esitetyssä loogisessa kielessä ole ollenkaan nimiä, sillä siinä ei olla kiinnostuneita mistään tietyistä partikulaareista vaan kaikista partikulaareista yleisessä mielessä. (Russell 2010, 29–30.)

Russell huomauttaa vielä partikulaareilla olevan sellainen erikoisuus niiden asioiden joukossa, jotka tulee ottaa huomioon tehdessä inventaariota todellisuudesta, että jokainen niistä on täysin erillinen muista ja täysin itseriittoinen. Hän huomauttaa, että partikulaarilla on samanlainen itseriittoisuus, joka ennen kuului substanssille paitsi, että se yleensä pysyy ajassa vain hyvin pienen hetken, sikäli kuin kokemuksesta voi päätellä. Toisin sanoen mikään todellisuuteen sisältyvistä partikulaareista ei millään tavalla loogisesti riipu mistään toisesta partikulaarista. (Russell 2010, 30.)

2.3. Enemmän kuin yhden verbin sisältävät propositiot ja molekyylipropositiot

Yritän seuraavaksi lyhyesti tehdä selväksi sen mitä Russell tarkoittaa molekyylipropositioilla ja yksittäisillä propositioilla, joihin sisältyy kaksi verbiä tai enemmän, ja Russell huomauttaa jälkimmäisistä saatavan esimerkkejä uskomisesta, toivomisesta, jne. Hän antaa yhtenä esimerkkinä tämänkaltaisesta propositiosta seuraavan: ”Uskon, että Sokrates on kuolevainen”, ja toteaa tässä olevan kaksi verbiä, jotka ovat ”uskon” ja ”on”. Toisena esimerkkinä hän antaa proposition ”Toivon, että minä olisin kuolematon” Russell huomauttaa kaikkiin tämänkaltaisiin uskomuksen, toiveen tai epäilyksen sisältäviin propositioihin sisältyvän kaksi verbiä, ja toteaa lukuisiin psykologisiin asenteisiin sisältyvän kaksi verbiä, ei siten, että ne olisivat kiteytettynä yhteen vaan siten, että meillä on kaksi verbiä yhdessä yksittäisessä propositiossa. Russell viettää kokonaisen luennon tämänkaltaisia propositioita vastaavien faktamuotojen parissa, mutta tämän luennon mielenkiintoisuudesta huolimatta sen sisältämät aiheet jäävät välistä tässä kirjoituksessa. Molekyylipropositioihin sekä siihen onko niille vastineita todellisuudessa, pyritään kuitenkin seuraavaksi syventymään hiukan enemmän. (Russell 2010, 37–38.)

Russell huomauttaa molekyylipropositioiden olevan rakennettuja propositioista, jotka ovat suhteutettu toisiinsa sanoilla kuten ”tai”, ”jos” ja ”ja”. (Russell 2010, 37.) Pitää huomata, että sana ”ei” soveltuu vain yksittäiseen propositioon, ja että näin ollen ”ei-p” onkin tässä suhteessa erikoistapaus molekyylipropositiosta. (Russell 2010, 40.) Russell muistuttaa, että jokaista faktaa kohden on kaksi propositiota, yksi tosi ja yksi epätosi, ja ettei ole epätosia faktoja, Russell huomauttaa, ettei täten voi olla yhtä faktaa jokaista propositiota kohden vaan ainoastaan jokaista propositioparia kohden. Russell toteaa tämän soveltuvan atomipropositioihin, mutta kun henkilöllä on sellainen propositio kuin ”p tai q”, ”Sokrates on kuolevainen tai Sokrates elää yhä”, tällöin on kaksi toisistaan eroavaa faktaa, jotka liittyvät proposition ”p tai q” totuuteen tai epätotuuteen. Hän huomauttaa, että tällöin on fakta, joka on vastaavuussuhteessa p:hen ja on fakta, joka on vastaavuussuhteessa q:hun, ja että molemmat faktat ovat oleellisia sen kannalta onko ”p tai q” tosi vai epätosi. Russell tähdentää, ettei oleteta todellisuudessa olevan yksittäistä disjunkttiivista faktaa, joka

vastaisi ”p tai q”:ta todeten, ettei hänestä vaikuta uskottavalta, että aitoon objektiiviseen todellisuuteen sisältyisi ”p tai q”:lla kuvailtavissa olevia faktoja. Russell kuitenkin painottaa, ettei halua korostaa liikaa sitä mikä vaikuttaa jostain henkilöstä uskottavalta, sillä se ei ole asia, johon voi täysin luottaa. (Russell 2010, 38–39.)

Russell huomauttaa, että kaikki mikä on välttämätöntä kahdesta propositiosta muodostetun proposition merkityksen tietämiseksi on tietää missä olosuhteissa ne ovat tosia eli kun p on tosi tai epätosi ja q on tosi tai epätosi. Russell toteaa tämän olevan itsestään selvää, ja että täten voidaan käyttää kaaviota ”p tai q”:lle siten, että merkitään TT:llä sitä, että ”p ja q ovat molemmat tosia”, TF:llä sitä, että ”p on tosi ja q on epätosi”, jne. Hän havainnollistaa tätä seuraavasti:

TT TF FT FF

T T T F

Russell toteaa alemman rivin näyttävän ”p tai q”:n totuuden tai epätotuuden, ja ettei henkilön tule etsiä kaikkeudesta sellaista oliota, jota voisi kutsua nimellä ”tai” ja sanoa ”Hei katsos tätä. Tämä on ’tai’ ”. Hän toteaa, ettei tällaista oliota ole, ja että jos henkilö yrittää analysoida ”p tai q”:n olettamalla tällaisen olion, tämä päättyy vaikeuksiin. Russell sanoo disjunktion merkityksen tulevan täysin selitetyksi yllä olevan kaavion avulla. (Russell 2010, 39–40.)

Russell huomauttaa, että molekyyliproposition totuuden tai epätotuuden riippuessa vain ja ainoastaan rakenneosina olevien propositioiden totuudesta tai epätotuudesta hän kutsuu molekyylipropositiota rakenneosa-propositioiden totuusfunktioiksi. Hän toteaa samankaltaisen kaavion soveltuvan propositioihin ”ei-p”, ”p ja q”, ”Jos p, niin q” ja ”p on yhteensopimaton q:n kanssa”, sanoen tarkoittavansa viimeisellä yksinkertaisesti vain sitä, etteivät ne molemmat ole tosia eikä sen enempää. Russell huomauttaa, että on mahdollista rakentaa kaikki erilaiset totuusfunktiot vain yhdestä pelkästään käyttämällä yhteensopimattomuutta. Russell toteaa, että jos p on propositio, esimerkiksi ”Minä uskon p” totuus tai epätotuus ei riipu pelkästään p:n totuudesta tai epätotuudesta, sillä henkilö voi uskoa joidenkin, muttei kaikkien propositioiden totuuteen ja joidenkin, muttei kaikkien propositioiden epätotuuteen. Esimerkkejä yksittäisistä propositioista, jotka eivät voi olla totuusfunktioiden rakenneosia saadaan siis mm. aiemmin mainittujen enemmän kuin yhden verbin sisältävien propositioiden joukosta. (Russell 1918, 40.)

2.4. Yleis- ja olemassaolo-propositioiden analyysi

Russell huomauttaa yleis- ja olemassaolo-propositioiden olevan sama aihe todeten yleispropositioiden olevan ”kaikista” tai ”jokaisesta” ja olemassaolo-propositioiden taas ”jostakin” tai ”joistakin”. Nämä kuuluvat Russellin mukaan yhteen, koska ne ovat toistensa negaatioita ja hän huomauttaakin esimerkiksi väitteen ”Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia” olevan väitteen ”Jokin ihminen ei ole kuolevainen” negaatio. (Russell 2010, 61–62.)

Russell painottaa, että yleispropositiot täytyy tulkita siten, ettei niihin liity olemassaoloa ja sanoo, ettei esimerkiksi ”Kaikki kreikkalaiset ovat ihmisiä” implikoi, sitä että kreikkalaisia olisi. Hän huomauttaa esimerkiksi, että jos ei olisi kreikkalaisia, niin propositiot ”Kaikki kreikkalaiset ovat ihmisiä” ja ”Kukaan kreikkalainen ei ole ihminen” olisivat molemmat tosia, ja toteaa proposition ”Kukaan kreikkalainen ei ole ihminen” olevan sama kuin ”Kaikki kreikkalaiset ovat ei-ihmisiä”. Hän sanoo, että jos kreikkalaisia ei olisi, molemmat väitteet olisivat tosia, sillä kaikki yleispropositiot joukosta vailla jäseniä ovat tosia. Russell huomauttaa tämän johtuvan siitä, että yleisproposition kielto väittää aina jonkin olemassaolon, ja tässä tapauksessa edeltävien väitteiden kiellot ovat ”Jokin on kreikkalainen ja ei-ihminen” ja ”Jokin on kreikkalainen ja ihminen” eli molemmat olisivat epätosia, jos kreikkalaisia ei olisi. (Russell 2010, 62–63.)

Russell sanoo, että se mitä oikeasti väitetään yleispropositiossa kuten esimerkiksi ”Kaikki kreikkalaiset ovat ihmisiä” on hänen propositionaalisiksi funktioiksi kutsumiensa asioiden kaikkien arvojen totuus. Hän määrittelee propositionaalisen funktion seuraavasti: *Propositionaalinen funktio on yksinkertaisesti mikä tahansa ilmaus, joka sisältää määräämättömän rakenneosan, tai useita määräämättömiä rakenneosia, ja tulee propositioksi heti, kun määräämättömille rakenneosille kiinnitetään arvot.* Russell sanoo, että propositionaalisen funktion määräämättömyttä osaa kutsutaan *muuttujaksi*. Russell huomauttaa esimerkkejä propositionaalisista funktioista olevan mm. ”x on ihminen”, ”n on luku” tai mikä tahansa algebran kaava kuten esim. $(x+y)(x-y) = x^2-y^2$. Hän toteaa, etteivät propositionaaliset funktiot oikeasti ole mitään huomauttaen kuitenkin, etteivät ne useimpien logiikassa puheenaiheena olevien asioiden tavoin menetä tärkeytensä siksi. Russell sanoo, että propositionaalisesta funktiosta voi väittää, että se on joko aina tosi, tai että se on joskus tosi, tai että se ei ole ikinä tosi. Vielä tarkemmin propositionaalisesta funktiosta voi sanoa, että se on tosi kaikilla x:n arvoilla, tosi jollakin x:n arvolla tai että se ei ole tosi millään x:n arvolla. Esimerkiksi edeltävä väite ”Kaikki kreikkalaiset ovat ihmisiä” voidaan analysoida propositionaalisten funktioiden avulla seuraavasti: ”x on kreikkalainen” implikoi, että ’x on ihminen’ olipa x:n arvo mikä tahansa”. (Russell 2010; 64–66, 72.)

Russell huomauttaa, että propositionaalista funktiota voidaan kutsua *välttämättömäksi*, kun se on tosi kaikilla x :n arvoilla, *mahdolliseksi*, kun se on tosi jollakin x :n arvolla, ja *mahdottomaksi*, kun se ei ole tosi millään x :n arvolla. Russellin mukaan sen seurauksena, että on sekoitettu propositionaaliset funktiot ja propositiot toisiinsa on syntynyt paljon virheellistä filosofiaa, ja hän toteaa suuren osan perinteisestä filosofiasta koostuvan siitä, että propositioihin liitetään vain propositionaalsiin funktioihin soveltuvia predikaatteja ja joskus myös siitä, että yksittäisolioihin liitetään vain propositionaalsiin funktioihin soveltuvia predikaatteja. Russell toteaa *välttämättömän*, *mahdollisen* ja *mahdottoman* olevan esimerkkitapauksia tästä, ja että perinteisessä filosofiassa vastaan tuleva ”modaliteetti” pitää *välttämätöntä*, *mahdollista* ja *mahdotonta* propositioiden ominaisuuksina. Russell huomauttaa näiden olevan oikeasti propositionaalisten funktioiden ominaisuuksia, ja toteaa proposition olevan vain tosi tai epätosi. Russell antaa esimerkkejä: ” x on x ” on tosi olipa ” x ” mikä tahansa eli se on välttämätön propositionaalinen funktio. ” x on ihminen” on tosi jollain x :n arvolla eli se on mahdollinen propositionaalinen funktio ” x on yksisarvinen” ei ole tosi millään x :n arvolla eli se on mahdoton propositionaalinen funktio. (Russell 2010, 65.)

Russell selittää myös primitiivisen käsityksemme todennäköisyydestä hyödyntämällä propositionaalisia funktioita. Hän pyytää olettamaan, että pallo x poimitaan pussista, joka sisältää tietyn lukumäärän palloja. Russell huomauttaa, että jos kaikki pallot ovat valkoisia, ”(x on valkoinen) on välttämätön” on tosi, ja jos jotkin palloista ovat valkoisia, ”(x on valkoinen) on mahdollinen” on tosi, ja jos yksikään pallo ei ole valkoinen, ”(x on valkoinen) on mahdoton” on tosi. Russell toteaa ainoan tiedettävän asian x :stä olevan, että se toteuttaa propositionaalisen funktion ” x oli pussissa oleva pallo”. (Russell 1993, 165.)

Russell sanoo propositionaalisten funktioiden olevan liitoksissa arkikieleen monissa sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö ei itse sitä edes tajua. Russell käyttää esimerkkinä väitettä ”Minä tapasin erään ihmisen” todeten, että toinen henkilö voi ymmärtää kyseisen väitteen täydellisesti tietämättä ollenkaan kenet puhuja tapasi huomauttaen, ettei itse tavattu ihminen ole proposition rakenneosaa. Hän sanoo, että oikeasti väitetään vain tietyn propositionaalisen funktion olevan tosi jollakin x :n arvolla, ja toteaa tämän propositionaalisen funktion olevan ”Minä tapasin x :n ja x on ihminen”. Russell toteaa, että aina kun henkilöllä on epämääräinen tai määräinen yleisnimi-ilmaus tai sanoja kuten ”jokin”, ”jokainen” tai ”kaikki”, tämä on osoitus siitä, että käsillä on propositionaalinen funktio, ja tämän seikan takia hän huomauttaakin puheenaiheena olevien aiheiden olevan itsestään selviä ja tuttuja sen sijaan, että ne olisivat etäisiä ja vaikeita. (Russell 2010, 65.)

Russell määrittelee *olemassaolon* käsitteen siten, että kun otetaan mikä tahansa propositionaalinen funktio ja väitetään se mahdolliseksi, tästä saadaan ”olemassaolon” perustavanlaatuinen merkitys. Hän käyttää esimerkkinä propositionaalista funktiota ” x on ihminen” huomauttaen kyseisen

propositionaalisen funktion olevan tosi ainakin yhdellä x :n arvolla, ja toteaa, että juuri tätä tarkoitetaan silloin kun sanotaan ”Ihmisiä on” tai ”Ihmiset ovat olemassa”. Russell huomauttaa, että henkilöllä tulee olla jokin määrittelemätön käsitys joko ”aina todesta” tai ”joskus todesta”, jonka jälkeen tämä voi määritellä toisen ensimmäisen kiellon kautta, ja sanoo olemassaolon käsitteen juontuvan käsitteestä *joskus* todeten tämän olevan sama käsite kuin *mahdollinen* huomauttaen väitteen ”Yksisarvisia on” tarkoittavan samaa kuin ”(x on yksisarvinen) on mahdollinen”. Russell täsmentää, että kun henkilö sanoo jotain olevan olemassa, henkilö ei tarkoita samaa kuin sanoessaan sen olevan mahdollinen vaan sen sijaan hän sanoo tarkoittavansa, että se perustavanlaatuinen primitiivinen looginen idea, josta nämä molemmat on johdettu on sama. (Russell 2010, 66–67.)

Russell toteaa, että yleensä väitetään, että kun henkilö sanoo yksittäisolion olevan olemassa, tämä tarkoittaa yksittäisolion olevan ajassa, tai ajassa ja avaruudessa. Russell päättää keskittyä aikaan varmastikin siksi, että huomauttaa olemassaolon käsitteen juontuvan käsitteestä ”joskus”, vaikka hänen seuraavat huomautuksensa voidaan toki kohdistaa avaruuteenkin. Russell myöntää tämän olevan hyvin yleinen väite, mutta hänen mielestään kyseisestä sanan käytöstä ei ole paljoakaan sanottavaa. Ensinnäkin Russell sanoo, että jos tämä olisi kaikki mitä henkilö tarkoittaa olemassaololla, niin ei olisi tarvetta toiselle sanalle. Toiseksi hän huomauttaa, että koska minä ikinä henkilö pitääkään yksilöolioiden tavallista tapaa olla olemassa, tämä voi hyvinkin halua pohtia kysymystä, että onko yksilöolioita, jotka ovat olemassa olematta ajassa. Russell toteaa esimerkiksi puhtasoppisen metafysiikan pitävän kiinni siitä, että mikä on oikeasti todellista ei ole ajassa, ja että ajassa oleminen on puhtasoppisen metafysiikan mukaan enemmän tai vähemmän epätodellista, ja että mikä on oikeasti olemassa ei ole ajassa ollenkaan. Hän toteaa myös puhtasoppisen teologian pitävän kiinni siitä, ettei Jumala ole ajassa. Russell sanoo, ettei näe mitään perustetta miksi henkilö rajaisi oman olemassaolon määritelmänsä siten, että estäisi tämän käsityksen olemassaolosta. Russell toteaa olevansa esimerkiksi itse taipuvainen ajattelemaan, että on olemassa yksilöolioita, jotka eivät ole ajassa. Russell huomauttaa, että ”ajassa olo” ilmaisee jo täysin riittävästi sen mitä henkilö sillä tarkoittaa eli ole mitään vaatimusta olla käyttämättä sanaa ”olemassaolo” myös ajattomassa mielessä. (Russell 2010, 94.)

Russell toteaa myös, ettei tällainen olemassaolon ajallinen käyttö vähimmässäkään määrin sovellu sellaiseen matematiikassa yleiseen ”olemassaolon” käyttöön, joka on hänen pohdintansa perustana. Russell sanoo, että kun henkilö ottaa esimerkiksi proposition ”On olemassa parillinen alkuluku”, henkilö ei tarkoita, että luku kaksi on ajassa vaan, että sellainen luku on löydettävissä, josta voi sanoa ”Tämä on parillinen luku ja alkuluku”. Russell toteaa, että matematiikassa tällaisia propositionia kutsutaan olemassaolo-teoreemoiksi, ja että henkilö osoittaa niissä olevan olemassa jonkinlainen olio. Hän huomauttaa, että matematiikassa tämä olio on tietenkin looginen olio, eikä yksittäisolio kuten

leijona tai yksisarvinen vaan sellainen olio kuin funktio tai luku eli jokin sellainen, jolla ei ole ollenkaan mitään ajassa olemisen ominaisuutta. Russell tähdentää tämänlaisen olemassaoloteoreemojen mielen olevan oleellinen pohtiessa olemassaolon merkitystä, ja toteaa pitävänsä kiinni siitä, että kyseinen olemassaolon mieli voidaan laajentaa kattamaan tavanomaisemmatkin olemassaolon käytöt, ja että se toimii tosiasiallisesti perustana sille olemassaolon käsitteelle, joka kattaa kaikki sanan ”olemassaolo” käytöt. Tämä on myös perusteeni sille miksi olen joissain kohdin tahallani muuttanut Russellin sanoessa ”aina tosi”, ”joskus tosi” ja ”ei ikinä tosi” vielä primitiivisemmiksi ilmauksiksi ”tosi kaikilla x :n arvoilla”, ”tosi jollain x :n arvolla” ja ”ei tosi millään x :n arvolla” vaikka nämä ovatkin hänelle eri tapoja ilmaista sama asia. (Russell 2010, 94–95.)

Russell pitää täysin selvänä, että sanoessaan ”Yksisarviset ovat olemassa” hän ei sano mitään mistään yksittäistä yksisarvisesta, koska niitä ei oikeasti ole. Hän huomauttaa tästä seuraavan se, että jos kyseinen väite soveltuisi joihinkin todellisiin yksilöolioihin, se ei voisi olla edes mielekäs olematta tosi. Russell toteaa, että kyseisestä propositiosta voidaan huomata, että se on epätosi eikä mieletön. Hän huomauttaa tästä seuraavan se, että kun sanotaan ”Yksisarviset ovat olemassa”, tässä ei sanota mitään mistään yksittäisestä oliosta, ja toteaa saman pätevän myös siihen, kun sanotaan ”Ihmiset ovat olemassa”. Russell huomauttaa päätelmän ”Ihmiset ovat olemassa, ja Sokrates on ihminen, siis Sokrates on olemassa” olevan samankaltainen virhepäätelmä kuin ”Ihmiset ovat lukuisia, ja Sokrates on ihminen, siis Sokrates on lukuisa”. Russell sanoo tämän johtuvan siitä, että olemassaolo on propositionaalisen funktion, tai johdannaisesti joukon, predikaatti. Hän sanoo, että kun propositionaalisesta funktiosta sanotaan, että se on lukuisa, tällä tarkoitetaan sitä, että on monia x :n arvoja, jotka toteuttavat sen. Russell huomauttaa, että jos x , y ja z toteuttavat saman propositionaalisen funktion, niin kyseisestä propositionaalisesta funktiosta voi todeta, että se on lukuisa, mutta että ei voi sanoa, että x , y ja z olisivat erikseen lukuisia. Russell sanoo täsmälleen saman soveltuvan olemassaoloon, ts., että todellisuuteen oikeasti sisältyvistä yksilöolioista on mieletöntä sanoa niiden olevan olemassa tai ei-olemassa. (Russell 2010, 67–68.)

Russell sanoo propositionaalisista funktioista voitavan väittää tai kieltää olemassaolon, ja huomauttaa, ettei tästä tule vetää hätiköityjä johtopäätöksiä, jotka eivät tästä oikeasti seuraa. Russell toteaa väitteen ”Kaikki oliot ovat olemassa” olevan täysin virheetön, sillä siinä puhutaan jostain tietystä joukosta – tässä tapauksessa kaikista todellisuuteen sisältyvistä yksilöolioista – ja hän toteaaakin sanovansa sen samassa mielessä kuin ”Ihmiset ovat olemassa”. Russell huomauttaa kuitenkin, ettei väitteestä ”Kaikki oliot ovat olemassa” tule päätellä edelleen ”Tämä on olio, siis tämä on olemassa”. Hän sanoo, että jos yksittäisolioihin voitaisiin siirtää tällainen predikaatti, se olisi täysin hyödytön, sillä se ei voisi olla soveltumatta yksilöolioon. Russell toteaa tämän olevan virheen merkki, ja huomauttaa virheen ilmenevän siinä, että tietyn propositionaalisen funktion toteuttavaan

yksittäisolioon siirretään predikaatti, joka soveltuu vain propositionaaliseen funktioon. Hän toteaa, että tämän näkee monin tavoin huomauttaen henkilön joskus tietävän olemassaolo-proposition totuuden tietämättä yhtään sen instanssia. Russell toteaa esimerkiksi luentoyleisönsä tietävän Timbuktussa olevan ihmisiä, mutta epäilee, että kukaan yleisönsä jäsenistä kykenisi antamaan hänelle yhtäkään instanssia. Russell pitää täten selvänä, että henkilö voi tietää olemassaolo-propositioita tosiksi tietämättä kuitenkaan yhtäkään yksittäisoliota, joka tekee ne tosiksi. (Russell 2010, 68.)

Russell kertoo, ettei propositionaalinen funktio ole itsessään muuta kuin pelkkä kaavio, ja huomauttaakin, että näin ollen pyrittäessä tarkastelemaan kaikkeuden inventaariota tulee kysyä mitkä asiat oikeasti vastaavat niitä. Hän toteaa yleispropositioita olevan samassa mielessä kuin atomipropositioita, ja sisällyttää toistaiseksi olemassaolo-propositiot yleispropositioihin. Russellin mukaan, ei ole vain sellaisia propositioita kuin ”Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia” ja ”Jotkin ihmiset ovat kreikkalaisia” vaan myös vastaavia *faktoja*, ja toteaa, että täten palataan taas takaisin kaikkeuden inventaarioon. Yksittäisfaktojen lisäksi on siis myös yleisfaktoja ja olemassaolo-faktoja eli ei ole vain tätä lajia olevia *propositioita* vaan myös tätä lajia olevia *faktoja*. Russell painottaakin tämän asian huomaamisen tärkeyttä ja huomauttaa, ettei yksittäisfaktoista päättelemällä voi koskaan päätyä yleisfaktaan, vaikka yksittäisfaktoja olisi kuinka monta. Hän toteaa, ettei pelkkä luetteleminen tuota haluttua lopputulosta, ellei sitä varusteta ainakin yhdellä yleispropositiolla. Russell sanoo, että jos henkilö haluaisi pelkästään luetteloimalla todistaa proposition ”Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia” totuuden, tämän tulisi edetä seuraavanlaisesti: ”A on kuolevainen ihminen”, ”B on kuolevainen ihminen”, ”C on kuolevainen ihminen”, jne. kunnes kyseinen henkilö olisi valmis. Russell kuitenkin huomauttaa, ettei henkilö kykene tällä tavoin päätyään proposition ”Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia”, ellei tiedä milloin on valmis, ja toteaa, että päätyäkseen tätä tietä yleispropositioon ”Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia” henkilön täytyy olla jo varustettu yleispropositiolla ”Kaikki ihmiset kuuluvat luettelemini kuolevaisiin ihmisiin”. Russell toteaa, ettei henkilö voi ikinä päätyä yleispropositioon vain yksittäispropositioista päättelemällä, ja huomauttaa, että henkilön premisseissä tulee tästä syystä aina olla vähintään yksi yleispropositio. Russell sanoo tämän seikan havainnollistavan yhtä episteemistä luontoa olevaa asiaa. Hän toteaa tämän asian olevan se, että koska meillä on tietoa yleispropositioista, niin meillä täytyy olla *primitiivistä* tietoa yleispropositioista eli päättelemättä saavutettua tietoa yleispropositioista. (Russell 2010, 69–70.)

Russell siirtyy seuraavaksi logiikkaa lähemmin koskettavaan kysymykseen eli perusteisiin olettaa yleisfaktoja samalla tavalla kuin yleispropositioita. Russell asetti aikaisemmin epäilyksenalaiseksi, että olisi molekyylifaktoja, mutta hän toteaa, ettei usko henkilön voivan epäillä yleisfaktojen olemassaoloa. Russell pitää selvänä, että jos henkilö olisi luetellut jokaisen todellisuudessa vallitsevan atomifaktan, se että nämä ovat kaikki atomifaktat olisi uusi todellisuutta koskeva fakta, ja

toteaa tämän uuden faktan olevan aivan yhtä objektiivinen todellisuutta koskeva fakta. Russell pitää selvänä sitä, että kuka tahansa henkilö myöntää yleisfaktojen eroavan yksittäisfaktoista. Hän toteaa, että jos henkilö on luetellut kaikki yksittäiset ihmiset ja on todentanut kaikki yhdessä kuolevaisiksi, niin on selvästi uusi fakta, että kaikki ihmiset ovat kuolevaisia, ja huomauttaa sen kuinka uusi tämä fakta on ilmenevän siitä mitä hän sanoi aikaisemmin eli että sitä ei voi päätellä pelkästään lukuisien todellisuuteen sisältyvien ihmisten kuolevaisuudesta. Russell toteaa olevan helpompaa myöntää niitä mitä hän kutsuu olemassaolo-faktoiksi kuten esimerkiksi sellaisia faktoja kuin ”Ihmisiä on” tai ”Lampaita on”, ja hän uskoo kenen tahansa henkilön myöntävän nämä vaivatta uusiksi atomifaktoista erillisiksi faktoiksi. Russell huomauttaa, että nämä faktat täytyy sisällyttää todellisuuden inventaarioon, ja että tällä tavoin propositionaaliset funktiot tulevat kehiin liittyen yleisfaktojen tutkimiseen. Russell myöntää, ettei ole varma siitä mikä on yleisfaktojen oikea analyysi, ja toteaa sen olevan erittäin vaikea kysymys, jota hän haluaisi hyvin paljon nähdä tutkittavan. Russell toteaa kuitenkin olevansa varma siitä, että vaikka sopiva tekninen käsittely tehdään käyttäen propositionaalisia funktioita, tämä ei ole kuitenkaan täydellinen analyysi. (Russell 2010, 71–72.)

Russell siirtyy seuraavaksi *täysin yleisien* propositionien ja propositionaalisten funktioiden aiheeseen, ja toteaa tarkoittavansa näillä pelkkiä muuttujia eikä mitään muuta sisältäviä propositionia ja propositionaalisia funktioita. Hän myös tarkoittaa ”pelkän logiikan keinoin ilmaistavilla propositioneilla” pelkkien muuttujien kielellä ilmaistavia propositionia. Russell toteaa jokaisen puhtaan logiikan proposition rakentuvan vain ja ainoastaan muuttujista, mutta huomauttaa, ettei ole niin että jokainen vain ja ainoastaan muuttujista rakentuva propositio olisi puhtaasti looginen propositio. Hän havainnollistaa yleistyksen vaiheita seuraavasti:

”Sokrates rakastaa Platonia”, ”x rakastaa Platonia”, ”x rakastaa y:tä”, ”xRy”.

Russell huomauttaa, että tässä on käyty läpi sarja perättäisiä yleistyksiä, ja toteaa, että vaiheeseen ”xRy” päästäessä jäljellä on pelkästään muuttujia eikä yhtäkään vakiota eli jäljelle jäänyt kaavio on puhdas kaksipaikkaisten relaatioiden kaavio. Hän sanoo olevan selvää, että mikä tahansa kaksipaikkaisen relaation ilmaiseva propositio voidaan johtaa kaaviosta ”xRy” antamalla arvot x:lle, R:lle ja y:lle todeten, että kaaviota voitaisiin sanoa näiden propositionien puhtaaksi muodoksi. Russell tähdentää tarkoittavansa proposition muodolla sitä mitä saadaan, kun korvataan proposition jokainen rakenneosaa muuttujalla. Russell painottaa, että sellaisten kaavojen parissa, jotka sisältävät vain muuttujia eivätkä mitään tiettyjä yksittäisiä entiteettejä merkitseviä symboleja kuten esimerkiksi ”xRy” ollaan puhtaassa logiikassa väitettävien asioiden äärellä. Russell toteaa puhtaasti loogisten propositionien joukkoon sisältyvän kaikki ne propositionit, jotka eivät ole vain ilmaistavissa pelkästään

logiikan keinoin vaan voidaan myös johtaa loogisista premiseistä, ja huomauttaa kaikkien puhtaan matematiikan propositioiden olevan tällaisia. (Russell 2010, 72–75.)

Russell antaa muutaman havainnollistuksen pelkkien muuttujien kielellä ilmaistavista propositioista, jotka eivät ole kuitenkaan puhtaasti loogisia propositioita. Russell huomauttaa, että on lukuisia pelkän logiikan keinoin ilmaistavissa olevia propositioita, joita ei voida johtaa loogisista premiseistä. Hän ottaa esimerkiksi proposition ”Todellisuudessa on ainakin yksi yksilöolio”, ja toteaa tämän olevan logiikan keinoin ilmaistavissa oleva propositio, ja että se tarkoittaa samaa kuin ”($x = x$) on mahdollinen”. Russell sanoo, että jos kyseinen propositio tiedetään todeksi, niin se tiedetään empiirisesti, koska voisi olla, ettei olisi yhtäkään yksilöoliota eli ettei koko todellisuutta edes olisi. Russell huomauttaa sen olevan logiikan näkökulmasta pelkkää sattumaa, että todellisuus on olemassa, ja toteaa myös, että jos ontologinen todistus Jumalan olemassaolosta olisi paikkansapitävä, se osoittaisi vain, että ainakin yhden yksilöolion olemassaolo olisi loogisesti välttämätön eli sen, että todellisuuden olemassaolo ei olisi sattumaa. (Russell 1993, 203.) Hän toteaa esimerkiksi proposition ”Todellisuudessa on täsmälleen 30000 yksilöoliota” olevan vain logiikan keinoin ilmaistavissa, ja huomauttaa jälleen, ettei tämäkään ole puhtaan looginen propositio vaan empiirinen propositio (tosi tai epätosi), sillä enemmän kuin 30000 yksilöoliota sisältävä todellisuus ja vähemmän kuin 30000 yksilöoliota sisältävä todellisuus ovat molemmat loogisesti mahdollisia eli jos onkin olemassa vain täsmälleen 30000 yksilöoliota, tämä on jotain mitä voidaan kutsua sattumaksi. (Russell 2010, 75–76.)

Russell huomauttaa matemaattisessa logiikassa olevan kaksi pelkän logiikan keinoin ilmaistavissa olevaa, mutta ei vain logiikan keinoin todeksi tai epätodeksi todistettavaa propositiota. Nämä ovat valinta-aksiooma ja äärettömyys-aksiooma. (Russell 2010, 76.) Valinta-aksiooman mukaan, jos meillä on jokin mielivaltainen joukko, joka sisältää pelkkiä toisistaan erillisiä epätyhjiä joukkoja, jokaisesta näistä toisistaan erillisistä joukoista voidaan valita täsmälleen yksi alkio siten, että voidaan muodostaa uusi joukko, joka sisältää kaikki nämä valitut alkioita. (Russell 1993, 122.) Äärettömyys-aksiooma taas sanoo, että ”Jos n on mikä tahansa luonnollinen luku, on ainakin yksi yksilöolioiden joukko, joka sisältää n jäsentä”. Jos nyt valitaan n :ksi mikä tahansa mielivaltainen luonnollinen luku eli äärellinen yksilöolioiden lukumäärä ilmaiseva luku k , niin väite ”On ainakin yksi yksilöolioiden joukko, joka sisältää n jäsentä” pätee, kun $n = k$ ja tietysti myös, kun $n = k + 1$, $n = k + 2$, jne., koska väite pätee äärettömyys-aksiooman mukaan millä tahansa luonnollisen luvun n arvolla. Eli meillä on siis äärettömyys-aksiooman mukaan loputon määrä ainakin k jäsentä sisältäviä yksilöolioiden joukkoja eli todellisuuteen sisältyvien yksilöolioiden lukumäärä ei ole mikään mielivaltaisesti valittu luonnollinen luku k . Tällöin todellisuuteen sisältyvien yksilöolioiden lukumäärä on siis tietenkin ääretön luku. (Russell 1993, 131.)

Haluan tietoisesti tähdentää sitä, että äärettömyys-aksioma on Russellille todellisuutta koskeva hypoteesi eikä mikään pelkkä symbolinen abstraktio. Pitää aina muistaa, että Russellin mukaan logiikka on oikeaa todellisuutta tutkiva tiede. Russellin mukaan äärettömyys-aksioma on äärimmäisen tärkeä hypoteesi matematiikan kannalta, ja siitä riippuu mm. väitteen ” $n \neq n + 1$ ” on tosi kaikilla luonnollisilla luvuilla n ” pätevyys. Voidaan esimerkiksi sanoa, että joukossa on kaksi jäsentä seuraavasti: ”On sellaiset x ja y , että sekä x ja y kuuluvat joukkoon A ja x ei ole y ja ’jos z kuuluu joukkoon A , niin z on joko x tai y ’ on tosi olipa z mikä tahansa”. (Russell 1959, 116.) Luku 2 voidaan määritellä joukkona, joka sisältää kaikki kyseisen kaavion toteuttavat yksilöolioiden joukot. (Russell 1959, 116.) Jos nyt oletetaan, että todellisuudessa on täsmälleen yksi yksilöolio, niin mikään joukko ei toteuta edellä mainittua kaaviota eikä vastaavia kaikkia lukua 2 suurimmille luvuille teoreettisesti konstruotavissa olevia kaavioita, joten $\{\emptyset\} = 0 \neq 0 + 1 = 1 \neq 1 + 1 = 2 = \emptyset = 2 + 1 = 3 = \emptyset = 3 + 1 = 4 = \emptyset = \dots = n = \emptyset = n + 1 = \emptyset = \dots$ jne. (Russell 1993, 131–132.)

Palatkaamme kuitenkin takaisin puhtaan logiikan propositioihin. Russell antaa seuraavat kolme esimerkkiä puhtaasti loogisista propositioista:

”Jos p implikoi q :n ja q implikoi r :n, niin p implikoi r :n”

”Jos jokainen A on B ja jokainen B on C , niin jokainen A on C ”

”Jos jokainen A on B , ja x on A , niin x on B ”

Russell toteaa näillä olevan tietty poikkeuksellinen ominaisuus, joka lukee ne pois muista propositioista ja mahdollistaa henkilön tietämään ne *a priori*, vaikka hän huomauttaakin, ettei ole kykeneväinen kertomaan mikä täsmälleen ottaen on tämä erikoispiirre. Hän toteaa, että vaikka se onkin puhtaan logiikan propositioiden välttämätön ominaispiirre, että ne koostuvat pelkästään muuttujista, ts., että niiden tulee väittää universaali-totuus tai joskus-totuus pelkästään muuttujista koostuvasta propositionaalisesta funktiosta, ei tämä kuitenkaan ole riittävä ominaispiirre. (Russell 2010, 76–77.)

Russell käyttää myös Leibniziltä lainattua loogisesti välttämättömien propositioiden tunnuspiirrettä eli sitä, että ne ovat tosia kaikissa ”mahdollisissa maailmoissa”. (Russell 1993, 192–193.) On kuitenkin tärkeää huomata, että Russell pitää ”mahdollisia maailmoja” oikeaa kaiken kattavaa todellisuutta koskevinä hypoteeseina kuten edellä huomattiin. Esimerkiksi propositio ” $(x=x)$ on mahdollinen” on hypoteettinen ja siinä todetaan, että ainakin yhden yksilöolion sisältävä

todellisuus on mahdollinen. Olisi siis ehkä täsmällisemmin sanottu, että Russellin mukaan puhtaan logiikan propositiot ovat sellaisia, että ne ovat tosia olipa kaikkien entiteettien kokonaisuus minkälainen tahansa. Kuten mainitsin Russell-luvun alussa, hän määrittelee kaikkien entiteettien kokonaisuuden kaikkien niiden yksilöolioiden joukkona, jotka ovat itseidenttisiä. Tämä on hyvin primitiivinen kaikkien entiteettien kokonaisuuden määritelmä eikä se ota empiirisesti kantaa erillisten yksilöolioiden välisiin suhteisiin tai yksilöolioiden ominaisuuksiin. Russell toteaa jopa, että vaikka millään kahdella erillisellä yksilöoliolla ei olekaan täysin samoja ajallis-avaruudellisia suhteita kaikkiin muihin yksilöoloihin, tämä on empiirinen fakta todellisuudesta, ja siten loogisessa mielessä sattumaa. (Russell 1993, 192–193.) Puhtaan logiikan propositioille asetetaan siis hyvin tiukat kriteerit, kun sanotaan, että niiden pitää olla tosia olipa todellisuus millainen tahansa.

2.5. Määräisten kuvausten teoria

Tässä luvussa selostetaan se, miten Russell käsittelee kuvauksia ja kuvattujen yksilöiden olemassaoloa, kun taas viime luvussa käsiteltiin olemassaolo-propositioita yleisellä tasolla. Nyt selostetaan miten Russell käsittelee yksittäisistä instansseista väitettyä olemassaoloa kuten ”Euroopan korkein vuori on olemassa”, ja hän puhuu niiden propositioiden analyysistä, joissa ilmenee edeltävän kaltaisia ilmauksia eli sellaisia, joissa olio yksilöidään määräisellä ilmauksella. (Russell 2010, 77–78.) On huomionarvoista todeta, että Russell kohtelee luvussa ilmauksia kuten ”oli olemassa” ja ”on olemassa” samalla tavalla, sillä aikamuoto ei kuulu siihen perustavanlaatuisen loogis-matemaattiseen olemassaolon mieleen, jota hän pohtii. (Russell 2010, 85–86.)

Russell huomauttaa, että on paljon metafysiikasta tuttuja propositioita, jotka koskevat yksittäisten olioiden olemassaoloa, ja antaa esimerkkeinä propositiot ”Minä olen olemassa”, ”Jumala on olemassa” ja ”Homeros on olemassa”. Hän toteaa, että tällaisia väitteitä käsitellään hänen mielestään metafysiikassa tavalla, joka sisältää yksinkertaisen loogisen virheen. Russell toteaa, että yksi tapa tutkia vastaavanlaisia propositioita on kysyä itseltään mitä tapahtuisi, jos propositio olisi epätosi, ja ottaa esimerkikseen proposition ”Romulus oli olemassa” huomauttaen, ettei moni varmasti usko mitään Romulusta olleen olemassa. Hän kuitenkin painottaa, että on ilmiselvästi täysin mielekäästä sanoa, että Romulus oli olemassa, olipa tämä väite tosi tai ei. Russell tähdentää sitä, että jos itse Romulus olisi osa väitettä, olisi selvää, että väite, joka kiistäisi tämän olemassaolon olisi mieleton, ja huomauttaa, ettei proposition rakenneosana voi olla ”ei mitään”. Hän painottaa, että jokaisen rakenneosan täytyy sisältyä todellisuuteen todeten täten, että jos Romulus itse esiintyisi propositioissa, joissa tämä väitetään olemassa olevaksi tai olemattomaksi, kumpikaan näistä propositioista ei voisi olla edes mielekäs, ellei Romulusta ollut olemassa. Russell toteaa, ettei näin

ilmiselvästikään ole, ja huomauttaa johtopäätöksen olevan se, että vaikka näyttää siltä, että Romulus on proposition rakenneosa, tämä on oikeasti virhe, ja ettei Romulus oikeasti esiinny propositionissa ”Romulusta ei ollut olemassa”. (Russell 2010, 78.)

Russell kehottaa otaksumaan, että henkilö yrittää ottaa selvää mitä tällä propositionilla tarkoitetaan todeten tämän voivan ottaa vaikkapa kaikki ne ominaisuudet, jotka Livius liittää Romulukseen, sisältäen kaikista itsestään selvimmän eli että tätä kutsuttiin⁴ ”Romulukseksi”. Russell toteaa, että henkilö voi laittaa kaikki nämä ominaisuudet yhteen ja muodostaa tällä tavalla propositionaalisen funktion ”x:llä on sellaisia ja sellaisia ominaisuuksia”, jossa mainitaan Liviuksen luettelemat ominaisuudet, ja huomauttaa, että kun henkilö sanoo ”Romulusta ei ollut olemassa”, tämä yksinkertaisesti tarkoittaa sillä, ettei kyseinen propositionaalinen funktio ole ikinä tosi. Russell toteaa tämän menettelyn redusoivan Romuluksen olemattomuuden siihen olemattomuuteen, josta hän puhui yksisarvisten olemattomuuden tapauksessa. Hän kuitenkin huomauttaa, ettei tämä ei vielä ole täydellinen selonteko tällaisesta olemassaolosta tai olemattomuudesta, ja että on toinenkin tapa, jolla kuvailtu yksilö voi olla olematta. Russell toteaa tämän olevan se, kun kuvaus soveltuu enemmän kuin yhteen olioon. Russell sanoo, ettei henkilö voi puhua esimerkiksi ”Lontoon ainoasta asukkaasta”, ja toteaa ettei tämä johdu siitä, ettei Lontoossa olisi asukkaita vaan siitä, että niitä on niin paljon. (Russell 2010, 78–79.)

Russell toteaa edellä mainitusta voivan huomata, että propositio ”Romulus oli olemassa” tai ”Romulusta ei ollut olemassa” introdusoi propositionaalisen funktion, ja että ”Romulus” ei ole oikeasti nimi vaan tietynlainen lyhennetty kuvaus, joka tarkoittaa sitä henkilöä, joka tappoi Remuksen, perusti Rooman, jne. Russell toteaa, että henkilö voi halutessaan ottaa lyhennelmäksi vaikkapa kuvauksen ”se henkilö, jota kutsuttiin ’Romulukseksi’ ”. Russell huomauttaa, että kun henkilö tajuaa ”Romuluksen” olevan oikeasti kuvaus, tämä tajuaa, että mikä tahansa propositio ”Romuluksesta” introdusoi oikeasti kuvausta ilmentävän propositionaalisen funktion kuten ”x:ää kutsuttiin ’Romulukseksi’ ”, ja että kun henkilö sanoo ”Romulusta ei ollut olemassa”, tämä tarkoittaa, ettei kyseinen propositionaalinen funktio ole tosi täsmälleen yhdellä x:n arvolla. (Russell 2010, 79.)

Russell huomauttaa kuvauksia olevan kahdenlaisia. Ensimmäiset ovat hänen mukaansa epämääräisen, monitulkintaisen olion yksilöiviä yleisnimi-ilmauksia, joita hän kutsuu ”monitulkintaisiksi kuvauksiksi”. Toiset ovat hänen mukaansa määrätyn olion yksilöiviä yleisnimi-ilmauksia, joita hän kutsuu ”määräisiksi kuvauksiksi”. Seuraavat ovat esimerkkejä:

Monitulkintainen kuvaus:

⁴ Tämä kutsumisrelaatio tulee olemaan hyvin tärkeässä roolissa Kripke-luvussa.

Elokuvassa *Hyvät, pahat ja rumat* näytellyt henkilö, yhtyeen ”The Beatles” laulaja.

Määräinen kuvaus:

Lontoon asukkaiden lukumäärä, Suomen ensimmäinen naispresidentti, se henkilö, joka ohjasi elokuvan *Hyvät, pahat ja rumat*.⁵

Russell huomauttaa, ettei ole välttämätöntä, että kuvauksen täytyy kuvata yksilöolio vaan, että se voi myös kuvata predikaatin tai relaation tai mitä tahansa muuta. Russell tähdentää puhuvansa nyt määräisistä kuvauksista eikä monitulkintaisista kuvauksista todeten sanoneensa niistä jo sanottavansa. Russell painottaa kysymyksen siitä, että onko ilmaus määräinen kuvaus riippuvan vain ja ainoastaan ilmauksen muodosta eikä siitä onko sellaista määrättyä kuvailtua yksilöä huomauttaen, että hänen tulee kutsua esimerkiksi ilmausta ”Lontoon ainoa asukas” määräiseksi kuvaukseksi, vaikka se ei oikeasti yksilöikään ketään. (Russell 2010, 79–80.)

Russell huomauttaa ensimmäisen asian, joka tulee huomata määräisestä kuvauksesta olevan se, ettei se ole nimi. Hän käyttää esimerkkinä määräistä kuvausta ”*Waverleyn* ainoa tekijä” tai samaa tarkoittavaa määräistä kuvausta ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*”, ja toteaa olevan helppo huomata, ettei ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” (tai ”*Waverleyn* ainoa tekijä”) ole nimi. Russell toteaa nimen olevan yksinkertainen symboli (ts. symboli, jolla ei ole osia, jotka ovat symboleja), jota käytetään merkitsemään tiettyä partikulaaria tai laajennuksena oliota, joka ei ole partikulaari, mutta jota kohdellaan hetken sellaisena kuin se olisi, tai sellaista, jota virheellisesti luullaan partikulaariksi kuten henkilöä. Hän huomauttaa, ettei ilmaus kuten ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” ole nimi, koska se on kompleksi symboli eli se sisältää osia, jotka ovat symboleja. Russell toteaa kyseisen ilmauksen sisältävän viisi sanaa huomauttaen näiden viiden sanan merkityksien olevan kiinnitettyjä, ja hän sanoo niiden kiinnittävän ilmauksen ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” merkityksen ainoassa mielessä missä kyseisellä ilmauksella on mitään merkitystä. Russell huomauttaa, ettei koko ilmauksen merkityksessä ole mitään mielivaltaista tai konventionaalista, kun sanojen ”se”, ”henkilö”, ”joka”, ”kirjoitti” ”*Waverleyn*” merkitykset ovat kiinnitetty. Hän toteaa tässä mielessä ilmauksen eroavan ”Scottista”, sillä jos henkilö ymmärtää suomen⁶ kieltä, tämä ymmärtää ilmauksen ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” merkityksen, vaikka tämä ei olisi koskaan kuullut ilmausta ennen, kun taas sama henkilö ei ymmärtäisi ”Scottin” merkitystä, jos tämä ei olisi ikinä kuullut sanaa ennen,

⁵ Ainoastaan ”Lontoon asukkaiden lukumäärä” on Russellin esimerkki.

⁶ Russell puhuu tietenkin englannin kielestä.

ja Russell painottaakin sitä, että tietää nimen merkitys on sama kuin tietää kehen nimi soveltuu. (Russell 2010, 80–81.)

Russell toteaa sen, että esimerkiksi propositio kuten ”Scott on se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” oikeasti väittäisi, että ”Scott” ja ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” ovat kaksi nimeä samalle henkilölle olevan täysi harhaluulo. Hän huomauttaa tämän olevan virheellistä ensiksi siksi, että ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” ei ole nimi. Russell toteaa myös toiseksi, että jos tämä olisi ainoa mitä tarkoitettaisiin, kyseinen propositio olisi samanlainen kuin ”Scott on Sir Walter”, ja ei täten hänen mukaansa riippuisi mistään muusta faktasta kuin siitä että kyseistä henkilöä kutsuttiin täksi huomauttaen nimen olevan se miksi henkilöä kutsutaan. Russell toteaa Scottin olleen se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* aikana, jolloin kukaan ei kutsunut Scottia siksi henkilöksi, joka kirjoitti *Waverleyn*, ja huomauttaa sen faktan, että Scott oli kyseisen kirjan ainoa kirjoittaja olevan se fysikaalinen fakta, että Scott istui alas ja kirjoitti teoksen käyttäen omaa kättänsä, ja painottaa vielä, ettei tällä ole mitään tekemistä sen kanssa miksi tätä henkilöä kutsuttiin. (Russell 2010, 77–78.)

Russell toteaa, että edeltävä huomio voidaan todistaa hyvin selvästi muodollisilla argumenteilla. Hän huomauttaa, että propositiossa ”Scott on se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” ”on” ilmaisee tietenkin identiteettiä, ja toteaa, että esimerkiksi ilmauksessa ”Scott on kuolevainen” ”on” ilmaisee predikaatin liittämistä, ja painottaa näiden tarkoittavan tietenkin eri asiaa. Russell toteaa, että jos yritetään korvata ilmaus ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” edellä mainitussa propositiossa millä tahansa nimellä, vaikkapa symbolilla ”c”, siten, että propositiosta tulee ”Scott on c”, niin c:n ollessa nimi kenelle tahansa, joka ei ole Scott, tästä propositiosta tulisi epätosi, kun taas jos ”c” on nimi Scottille, propositiosta tulee yksinkertaisesti tautologia. Russell huomauttaa tautologisuuden johtuvan siitä, että itse nimi on vain tapa osoittaa oliota eikä siis esiinny siinä mitä henkilö väittää oliosta eli jos yhdellä oliolla on kaksi nimeä, henkilö tekee täsmälleen saman väitteen käyttipä tämä henkilö kumpaa tahansa näistä kahdesta nimestä, sillä edellytyksellä että ne ovat todella nimiä eivätkä lyhennettyjä kuvauksia. (Russell 2010, 81–82.)

Russell toteaa, että jos henkilö sanoo vaikkapa ”Scott on Sir Walter”, niin se tapa, jolla kyseinen henkilö tarkoittaa tätä on siten, että tämä käyttää nimiä kuvauksina, ja että tämä kyseinen henkilö tarkoittaisi sen henkilön, jota kutsutaan ”Scottiksi” olevan se henkilö, jota kutsutaan ”Sir Walteriksi”, ja huomauttaa, että ”se henkilö, jota kutsutaan ’Scottiksi’ ” ja ”se henkilö, jota kutsutaan ’Sir Walteriksi’ ” ovat molemmat kuvauksia. Russell toteaa, ettei tämä ole tautologia, mutta huomauttaa, että jos henkilö käyttää molempia niminä, niin se on täysin eri asia. Hän toteaa olevan tärkeää havaita, ettei nimi esiinny siinä mitä henkilö väittää käyttäessään nimeä, ja painottaa sitä, että sanoessaan ”Scott kirjoitti *Waverleyn*” nimi Scott ei esiinny siinä asiassa, jota hän väittää todeten sen asian minkä hän väittää koskevan henkilöä eikä nimeä. Russell huomauttaa täten, että jos hän sanoo ”Scott on Sir

Walter”, käyttäen näitä kahta nimeä niminä, niin ”Scott” tai ”Sir Walter” eivät kumpikaan esiinny siinä mitä hän väittää vaan ainoastaan se henkilö, jolla on nämä nimet ja näin ollen se mitä hän väittää on puhdas tautologia. Russell tähdentää, että henkilön tulee erottaa toisistaan symbolista puhuminen ja symbolin käyttö, ja huomauttaa sanojen tavallisen käyttötavan olevan keino päästä käsiksi olioihin todeten, että tavallisesti, kun henkilö puhuu päivällisestään, tämä ei puhu sanasta ”päivällinen” vaan siitä mitä tämä aikoo syödä. Russell toteaa henkilön käyttäessä sanoja tällä tavoin väite ”Scott on Sir Walter” on puhdas tautologia aivan kuten ”Scott on Scott”. (Russell 1918, 83.)

Russell huomauttaa, ettei ”Scott on se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” ole tautologia eikä epätosi, ja toteaa tämän näyttävän sen, että propositio ”Scott on se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” on eri propositio kuin mikään minkä voi saada, jos ilmauksen ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” paikalle korvataan nimi. Hän huomauttaa tämän olevan yhtä totta mistä tahansa muusta propositiosta, jossa ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” esiintyy, ja toteaa, että jos otetaan mikä tahansa propositio, jossa tämä ilmaus esiintyy ja korvataan tämä ilmaus erisnimellä, olipa kyseessä ”Scott” tai mikä tahansa muu, tuloksena on eri propositio. Russell toteaa, että yleisesti puhuen, jos ilmaus korvataan nimellä ”Scott”, propositio, jos se oli tosi aiemmin, pysyy totena ja jos se oli epätosi, se pysyy epätotena. Russell kuitenkin huomauttaa, että tällöin kyseessä on eri propositio, ja ettei ole aina totta, että propositio pysyy totena tai epätotena kuten hän näyttää seuraavalla esimerkillä: Vaikka väite ”Yrjö IV halusi tietää, että onko Scott se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” on tosi, niin ei ole totta, että ”Yrjö IV halusi tietää, että onko Scott sama henkilö kuin Scott”. Russell toteaa, että tästä huomataan, että on jopa niin että proposition totuusarvo voi joskus muuttua, kun henkilö korvaa olion nimen kuvauksella samasta oliosta. (Russell 1918, 83–84.)

Russell toteaa, että henkilön sanoessa ”Scott on se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*”, tämä saattaa olla puoliksi viekoiteltu ajattelemaan, että on kaksi henkilöä, yksi, joka on Scott ja toinen, joka on se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*, ja että nämä sattuvat olemaan samat. Russell huomauttaa tämän olevan mieletöntä, mutta toteaa tämän olevan tietynlainen tapa, jolla henkilö on aina houkuteltu käsittelemään identiteettiä. Russell toteaa, että sanoessaan ”Scott on se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” peruste miksi tämän identiteetin voi väittää todeksi ja ilman tautologisuutta on juuri se tosiseikka, että yksi on nimi ja toinen on kuvaus. Russell huomauttaa, että ne voivat olla myös toki olla molemmat kuvauksia. Hän huomauttaa, että jos hän sanoo ”Se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* on se henkilö, joka kirjoitti *Marmionin*”, niin tämä tietenkin väittää, että kahden kuvauksen välillä vallitsee identiteetti, ja väite on tosi ilman tautologisuutta. (Russell 1918, 84.)

Russell tekee seuraavaksi selväksi, että kun kuvaus esiintyy propositiossa, niin propositiossa ei ole rakenneosaa, joka vastaisi tätä kuvausta kokonaisuudessaan. Russell toteaa, että oikeanlaisessa analyysissä kuvaus hajotetaan ja se häviää. Russell huomauttaa, että kun hän sanoo ”Scott on se

henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*”, olisi väärä analyysi olettaa, että propositionissa on kolme rakenneosaa ”Scott”, ”on” ja ” se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*”. Hän toteaa tämän olevan virhe huomauttaen, ettei ”se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*” ole proposition rakenneosa ollenkaan. (Russell 1918, 84–85.)

Russell toteaa itsestään selvimmän perusteen edellä mainitulle olevan se, että ihmisillä on mielekkäitä propositionia, jotka kieltävät määrätysti kuvatun asian olemassaolon, ja antaa esimerkkeinä väitteet ”Ainoa yksisarvista ei ole olemassa” ja ”Suurinta äärellistä lukua ei ole olemassa”. Russell toteaa, että tällaiset propositionit ovat täydellisen mielekkäitä, täydellisen selväjärkisiä, tosia, kelvollisia propositionia, ja että näin ei voisi olla, jos ainoa yksisarvinen olisi oikeasti proposition rakenneosa. Hän huomauttaa, että koska propositionien rakenneosat ovat samoja kuin vastaavien faktojen rakenneosat, ja että koska se on fakta, että ainoa yksisarvista ei ole, niin on täysin selvää, että ainoa yksisarvinen ei ole tämän faktan rakenneosana. Russell toteaa, että jos olisi mikä tahansa fakta, jonka rakenneosana olisi ainoa yksisarvinen, niin olisi yksisarvinen, ja ei olisi totta, että sitä ei ole olemassa. Russell toteaa tämän huomion soveltuvan erityisesti kuvausten tapaukseen. Hän toteaa, että koska on mahdollista, että määräisesti kuvailtu yksilö ei ole olemassa, ja että propositionit, joissa määräinen kuvaus esiintyy voivat silti olla mielekkäitä ja jopa tosia, täytyy yrittää nähdä mitä tarkoitetaan, kun sanotaan, että määräisesti kuvailtu yksilö on olemassa. (Russell 1918, 85.)

Russell huomauttaa, että kun sanotaan ”Se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* on olemassa”, tähän vaaditaan, että propositionaalinen funktio ”x kirjoittaa *Waverleyn*” toteuttaa kaksi seuraavaa ominaisuutta:

- I) Sen tulee olla tosi *ainakin* yhdellä x:n arvolla.
- II) Sen tulee olla tosi *enintään* yhdellä x:n arvolla.

Russell toteaa, että jos kukaan ei olisi kirjoittanut *Waverleyta*, sen kirjoittajaa ei voisi olla olemassa, ja että jos kaksi ihmistä olisi kirjoittanut *Waverleyn*, *sitä* henkilöä, joka kirjoitti *Waverleyn* ei voisi olla olemassa. Russell huomauttaa ominaisuuden, että on propositionaalinen funktio on tosi ainakin yhdellä x:n arvolla tulleen jo käsitellyksi, ja se ilmaistaan sanomalla, että propositionaalinen funktio on *mahdollinen*. Russell tulee toiseen ehtoon eli että propositionaalinen funktio on tosi enintään yhdellä x:n arvolla, ja huomauttaa, että tämän voi ilmaista seuraavasti: ”Jos x ja y kirjoittivat *Waverleyn*, niin x on sama olio kuin y, olivatpa x ja y mitä tahansa”. Russell toteaa tämän sanovan, että enintään yksi henkilö kirjoitti *Waverleyn*. Russell painottaa sitä, ettei se sano ollenkaan, että joku kirjoitti *Waverleyn*, koska jos kukaan ei olisi kirjoittanut kyseistä teosta, väite olisi silti tosi. Hän

sanoo, että ainoa yksisarvinen ei toteuta ensimmäistä näistä ominaisuuksista ja toista taas ei toteuta Lontoon ainoa asukas. (Russell 1918, 86–87.)

Russell näyttää, että nämä kaksi ehtoa voidaan laittaa yhteen ja saada sulautumailmauksen, johon sisältyy molempien merkitykset. Hän huomauttaa, että ne voidaan palauttaa seuraavaan: "(x kirjoitti *Waverleyn*' ja ' x on c ' ovat ekvivalentit olipa x mikä tahansa) on mahdollinen c :n suhteen". Russell huomauttaa, että täten koko tämä ilmaus, joka on c :tä koskeva propositionaalinen funktio, on *mahdollinen* c :n suhteen. Russell toteaa, että hän tarkoittaa tätä sanoessaan, että "Se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* on olemassa", ja tarkentaa vielä, että kun hän sanoo tämän hän tarkoittaa, että "On sellainen entiteetti c , että ' x kirjoitti *Waverleyn*' on tosi, kun x on c , ja epätosi kun x ei ole c ". Russell huomauttaa, että "se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*" on rakenneosana on kadonnut, ja toteaa, että tämän sijaan touhuillaan yksityiskohtaisesti propositionaalisten funktioiden parissa. Hän toteaa, että tämän takia on mahdollista sanoa mielekkäästi "Sitä henkilöä, joka kirjoitti *Waverleyn* ei ollut olemassa", ja huomauttaa, ettei tämä olisi mahdollista, jos "se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*" olisi rakenneosana niissä propositioissa, joiden sanallisissa ilmauksissa tämä kuvaileva ilmaus esiintyy. Russell huomauttaa myös pelkästään sen, että voimme sanoa "Jumala on olemassa" tai "Jumalaa ei ole olemassa" osoittavan sen, että sana "Jumala" käytettynä kyseisessä propositiossa on oikeasti kuvaus eikä nimi, koska jos "Jumala" olisi nimi ei koko olemassaolo-kysymystä voisi edes herätä. (Russell 1918, 87.)

Russell toteaa, että "Se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* oli ihminen" esitetään seuraavasti: "(x kirjoitti *Waverleyn*' ja ' x on c ' ovat ekvivalentit olipa x mikä tahansa, ja c on ihminen) on mahdollinen c :n suhteen". Russell huomauttaa, että se mitä antoi aikaisemmin väitteen "Se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* on olemassa" merkitykseksi on osa tätä propositiota. Sama pätee tietysti myös propositioon "Scott on se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*", joka esitetään Russellin mukaan seuraavasti: "(x kirjoitti *Waverleyn*' ja ' x on c ' ovat ekvivalentit olipa x mikä tahansa, ja c on Scott) on mahdollinen c :n suhteen". (Russell 1946, 785.) Tai vaikka seuraavasti: "On sellainen entiteetti c , että ' x kirjoitti *Waverleyn*' ja ' x on c ' ovat ekvivalentit olipa x mikä tahansa, ja c on Scott".⁷ (Russell 1946, 785.) Russell toteaa väitteen "Se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* on olemassa" merkityksen olevan osa jokaista propositiota, jossa kuvauksella "se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*" on se mitä hän kutsuu "ensisijaiseksi esiintymiseksi". Hän toteaa puhuessaan "ensisijaisesta esiintymisestä" tarkoittavansa sitä, ettei "se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn*" esiinny osana jotain laajempaa propositiota kuten "Minä uskon, että se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* oli ihminen" tai "Minä uskon, että se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* on olemassa". Russell huomauttaa, että kun kyseessä

⁷ Tämänkaltainen erisnimen ja kuvauksen välisen identiteetin väittävän proposition analyysi tulee olemaan olennainen, kun tulemme Kripke-osiossa ns. "nimen tarkoitteen kiinnittämiseen".

on ensisijainen esiintyminen eli kun propositio, joka koskee kuvausta ei ole vain osa laajempaa propositiota, niin ilmaus, jonka määrittelimme väitteen ”Se henkilö, joka kirjoitti *Waverleyn* on olemassa” merkitykseksi tulee olemaan osa tuota propositiota. Russell toteaa, että jos hän sanoo siitä henkilöstä, joka kirjoitti *Waverleyn*, että tämä oli ihminen, tai runoilija, tai Skotlantilainen, tai mitä hän ikinä sanookaan tästä henkilöstä ensisijaisen esiintymisen merkeissä, väite kyseisen kirjailijan olemassaolosta on aina osa propositiota. (Russell 2010, 88.)

Russell toteaa, että jos hän sanoo ”Se henkilö, joka on Ranskan nykyinen kuningas on kalju”, tämä implikoi, että propositio ”Se henkilö, joka on Ranskan nykyinen kuningas on olemassa” on tosi, ja jos hän sanoo, että ”Sillä henkilöllä, joka on Ranskan nykyinen kuningas on tuuheat hiukset”, tämäkin implikoi, että ”Se henkilö, joka on Ranskan nykyinen kuningas on olemassa” on tosi. Russell huomauttaa täten, että jos henkilö ei ymmärrä miten kuvauksen sisältävä propositio kielletään, tämä tulee siihen johtopäätökseen, että kumpikaan propositioista ”Se henkilö, joka on Ranskan nykyinen kuningas on kalju” ja ”Se henkilö, joka on Ranskan nykyinen kuningas ei ole kalju” ei ole tosi siitä syystä, että jos henkilö luettelisi kaikki kaljut oliot ja kaikki ei-kaljut oliot, niin tämä ei löytäisi kyseistä kuningasta kummastakaan luettelosta. Hän toteaa ainoan konventionaalisen ratkaisuehdotuksen, jonka hän on tälle pulmalle löytänyt on olettaa, että kyseisellä kuninkaalla on peruukki. Russell huomauttaa, että peruukkihypoteesi voidaan välttää havaitsemalla, että täsmälleen yhtä henkilöä koskevan väitteen ”Se henkilö, joka on Ranskan nykyinen kuningas on kalju” totuudesta seuraa tietenkin yleisemmän väitteen ”On olemassa ainakin yksi c siten, että c on nyt Ranskan kuningas ja c on kalju” totuus, ja että tämän kieltö ei ole ”On olemassa ainakin yksi c siten, että c on nyt Ranskan kuningas ja c ei ole kalju” vaan monimutkaisempi. Russell toteaa sen olevan seuraava: ”Joko ei ole olemassa yhtäkään c:tä siten, että c on nyt Ranskan kuningas, tai, jos sellainen c on, niin c ei ole kalju”. Russell toteaa, että täten huomataan, että jos henkilö haluaa kieltää proposition ”Se henkilö, joka on Ranskan nykyinen kuningas on kalju” totuuden, tämä voi tehdä sen kieltämällä kuninkaan olemassaolon sen sijaan, että kieltää kuninkaan kaljuuden. Russell huomauttaa, että kieltääkseen tämän kahdesta osasta koostuvan väitteen, henkilö voi edetä kieltämällä kumman tahansa osan, ja toteaa, että kumpi tahansa näistä kielloista johtaa proposition ”Se henkilö, joka on Ranskan nykyinen kuningas on kalju” epätotuuteen. Russell huomauttaa henkilön sanoessa esimerkiksi ”Scott on ihminen” tällä ei ole samaa kahden eri kiellon mahdollisuutta vaan, että ainoa tapa, jolla tämä voi kieltää väitteen ”Scott on ihminen” on sanomalla ”Scott ei ole ihminen” Hän toteaa, että vain silloin kun propositiossa esiintyy kuvaileva ilmaus, on henkilöllä kahden eri kiellon mahdollisuus. (Russell 2010, 88–89.)

Russell painottaa kuinka äärimmäisen tärkeää on ymmärtää, että määräinen kuvaus ei esiinny niiden propositioiden analyysissä, joiden sanallisissa ilmauksissa se esiintyy, ja toteaa, että kun hän

sanoo ”*Waverleyn* ainoa tekijä oli ihminen”, niin ”*Waverleyn* ainoa tekijä” ei ole tämän proposition subjekti, sillä tavalla kuin Scott olisi, jos hän sanoisi ”Scott on ihminen” käyttäen Scottia nimenä. Russell sanoo, ettei voi tähdentää tarpeeksi kuinka tärkeä tämä huomio on, ja kuinka paljon metafyyysisiä virheitä se aiheuttaa, jos ei ymmärrä, että kun hän sanoo ”*Waverleyn* ainoa tekijä on ihminen”, tämä ei ole samaa muotoa oleva propositio kuin ”Scott on ihminen”. Russell toteaa, ettei propositio ”*Waverleyn* ainoa tekijä on ihminen” sisällä rakenneosaa ”*Waverleyn* ainoa tekijä”, ja että tämän tärkeys on suuri monista syistä, joista yksi koskee kysymystä olemassaolosta. Kuten näimme jo edellisessä luvussa Russell huomauttaa, että on hyvin paljon filosofiaa, joka nojaa siihen käsitykseen, että olemassaolo on ominaisuus, jonka voi liittää olioihin, ja että oliot, jotka ovat olemassa omaavat olemassaolon ominaisuuden, ja että oliot, jotka eivät ole olemassa eivät omaa tätä ominaisuutta. Russell toteaa tämän olevan hölynpölyä otettiinpa puheenaiheeksi tietynlaiset oliot tai kuvatut yksilöoliot. Hän huomauttaa, että sanoessaan esimerkiksi ”Homeros oli olemassa”, hän tarkoittaa ”Homeroksella” jotain kuvausta kuten vaikkapa ”Homeeristen runojen ainoa tekijä”, ja väittää, että vain yksi henkilö kirjoitti nämä runot, jonka hän myöntää olevan hyvin epäilyksenalainen propositio. Russell sanoo, että jos päästäisiin käsiksi siihen todelliseen henkilöön, joka kirjoitti nämä runot (olettaen, että sellainen oli), sanominen tälle henkilölle, että tämä on olemassa, olisi mieletöntä. Russell vielä täsmentää, ettei se olisi epätotta vaan mieletöntä, ja toteaa vain kuvautuista henkilöistä voivan mielekkäästi sanoa, että ne ovat olemassa. Huomasimme edellisessä luvussa Russellin toteavan päätelmän ”Ihmiset ovat olemassa, Sokrates on ihminen, siis Sokrates on olemassa” virheellisyyden. Russell huomauttaa päätelmän ”Homeros on olemassa, tämä on Homeros, siis tämä on olemassa” olevan samankaltainen virhepäätelmä, ja toteaa myös täysin virheelliseksi päätelmän ”Tämä on Homeeristen runojen ainoa tekijä, Homeeristen runojen ainoa tekijä on olemassa, siis tämä on olemassa”. Russell kertoo, että olemassaolo voidaan mielekkäästi väittää vain propositionaalisesta funktiosta, ja huomauttaa, että voidaan todeta, että ”Ainoa se-ja-se on olemassa” tarkoittaen, että on vain yksi c, jolla on nuo ominaisuudet. Russell kuitenkin toteaa, että kun päästäisiin käsiksi c:hen, jolla on nämä ominaisuudet, olisi täysin merkityksetöntä sanoa c:stä, että se on olemassa. (Russell 2010, 89–90.)

Russell huomauttaa kutsuvansa ”vaillinaisiksi symboleiksi” sellaisia asioita, jotka esiintyvät proposition sisältyvissä sanoissa, mutta eivät tosiasiasa ole proposition rakenneosia oikein analysoituina kuten esimerkiksi kuvauksia, ja painottaa kuinka tärkeää henkilön on ymmärtää se kuinka suuri osa ilmaisutavastamme, kuuluu vaillinaisten symbolien luontoon, jos tämä haluaa ymmärtää faktojen analysoimista eli jos tämä haluaa tietää vähänkin siitä mitä todellisuudessa oikeasti on. Hän toteaa logiikassa olevan monenlaisia vaillinaisia symboleja, ja huomauttaa niiden aiheuttavan paljon hämmennystä ja virheellistä filosofiaa, ja sanoo tämän johtuvan siitä, että ihmiset

harhautuvat kieliopin takia. Russell toteaa, että jos henkilö ajattelee propositionien ”Scott on kuolevainen” ja ”*Waverleyn* ainoa tekijä on kuolevainen” olevan samaa muotoa olevia predikaatin subjektiin liittäviä yksinkertaisia propositionia, tämä ajattelee väärin. Russell toteaa, että toinen niistä on kyseistä muotoa, tai ainakin voi olla, ja toinen ei ole. Russell huomauttaa ”vaillinaisiksi symboleiksi” kutsumiensa asioiden olevan sellaisia, ettei niillä ole mitään merkitystä yksinään, ja toteaa niiden saavan merkityksen vain tietyissä konteksteissa. Russell toteaa, että nimenä otettuna ”Scott” omaa merkityksen täysin itsekseen, ja huomauttaa sen tarkoittavan tiettyä henkilöä ja siinä kaikki. ”*Waverleyn* ainoa tekijä” ei taas ole Russellin mukaan nimi, ja ei itsekseen tarkoita yhtään mitään, koska kun sitä käytetään propositionissa, nämä propositionit eivät sisällä mitään rakenneosaa, joka vastaisi sitä. (Russell 2010, 91.)

Russell huomauttaa olevan monenlaisia muita vaillinaisia symboleja kuvausten lisäksi. Hän toteaa esimerkiksi joukkojen ja joukon käsitteestä johdeltujen asioiden olevan tällaisia. Russell sanoo kutsuvansa tällaisia symbolien yhdistelmiä ”loogisiksi fiktioiksi”, ja toteaa niiden käsittävän käytännössä kaikki tutut arkielämän oliot kuten pöydät, tuolit, Lontoon⁸ ja Sokrateen. Russell toteaa suurimman osan näistä olevan joko joukkoja, tai sarjoja, tai joukkojen sarjoja, ja että olivatpa ne mitä hyvänsä ovat ne joka tapauksessa kaikki vaillinaisia symboleja eli ne ovat symbolien yhdistelmiä, joilla on merkitys vain käytössä ja ei mitään merkitystä itsekseen. Russell huomauttaa, että tämän voi helposti nähdä ”*Waverleyn* ainoan tekijän” tapauksessa, koska ”*Waverleyn* ainoa tekijä” ei merkitse Scottia tai mitään muuta. Russell toteaa, että jos se tarkoittaisi Scottia, ”Scott on *Waverleyn* ainoa tekijä” olisi sama propositio kuin ”Scott on Scott”, jota se ei ole, sillä Yrjö IV halusi tietää onko yksi näistä tosi eikä toinen. Hän jatkaa, että jos ”*Waverleyn* ainoa tekijä” tarkoittaisi jotain muuta kuin Scottia, ”Scott on *Waverleyn* ainoa tekijä” olisi epätosi, jota se ei ole. Russell toteaa, että näin ollen täytyy tehdä johtopäätös, että ”*Waverleyn* ainoa tekijä” ei itsekseen oikeasti tarkoita yhtään mitään, ja sanoo tämän olevan vaillinaisten symbolien erityispiirre. (Russell 2010, 91–92.)

3. Kripken huomiot ja russellilaiset vastaukset

Koen maininnan arvoiseksi sanoa heti aluksi, että Saul Kripke näkee logiikan aihealueen mielestäni typistyneemmin kuin Russell. Russellin mukaan logiikka on todellisuuden abstrakteja ja yleisiä piirteitä tutkiva tiede eli logiikka tutkii siis kirjaimellisesti kaikkea mitä on. Kripke vaikuttaisi olevan ainakin osittain sitoutunut malliteoreettiseen näkökantaan logiikasta, ja malliteoreettinen näkökanta nähdäkseni redusoi logiikan alan mielivaltaisia aihealueita käsitteleviin erillisiin perusjoukkoihin.

⁸ Russellin esimerkki on Lontoossa sijaitseva katu Piccadilly.

(Kripke 2001, 3–5.) Kripken mallin perusjoukko on ns. ”mahdollisten maailmojen” joukko, ja hän toteaa tämän ”mahdollisten maailmojen” joukon olevan samanlainen kuin moderniin todennäköisyysteoriaan sisältyvä otosavaruus. (Kripke 2001, 19.) En puhu tästä Kripken malliteoreettisesta lähestymistavasta tämän enempää, sillä hän hyppii kirjoituksissaan paljon eri aihepiirien välillä, ja tämän takia hänen ontologiset sitoutumisensa ovat mielestäni hiukan vaikeaselkoisia ja hämääviä. Russell on paljon täsmällisempi sanoessaan mitä tarkoittaa ”entiteeteillä”. Kripke käyttää esimerkiksi sanoja kuten ”olio”, ”entiteetti” ja ”objekti” määrittelemättä sen tarkemmin mitä niillä tarkoitetaan, mutta koen olevani puolueeton todetessani, että Kripke viittaa näillä sanoilla pääasiassa sellaisiin asioihin, jotka ovat *jotain*. Russellille entiteetit eli yksilöoliot, niiden ominaisuudet ja niiden väliset relaatiot ovat ne asiat, jotka ovat *jotain* ja kaikkien entiteettien kokonaisuus kattaa kaiken mikä on *jotain* eli kaiken mitä on.

Kripke kritisoi teoksessaan *Naming and Necessity* (1980) Russellin näkemystä, että tavalliset arkikielen erisnimet olisivat vain tyypistettyjä kuvauksia, ja Kripken kritiikki voidaan nähdäkseni jakaa kahteen osaan, joista ensimmäinen on se mitä voisi kutsua ajatuskokeeseen perustuvaksi intuitiiviseksi kritiikiksi, ja toista taas voidaan kutsua modaaliseksi erisnimien rigidityteen perustuvaksi kritiikiksi. (Kripke 2001, 27–29.) Mielestäni hänen kritiikkinsä esittäminen erillisinä osioina valaisee paremmin hänen kirjoituksensa kokonaiskuvaa sekä selventää sitä huomiota, että Kripken esittämä intuitiivinen kritiikki riippuu Russellin esittämän kutsumisrelaation hylkäämisestä, ja tämä kutsumisrelaation hylkääminen oikeutetaan erisnimien rigidityteen perustuvalla kritiikillä. Erisnimien rigidityteen perustuva kritiikki taas riippuu siitä mitä Kripke kutsuu ”nimen tarkoitteen kiinnittämiseksi” ja tämä nimen tarkoitteen kiinnittämisproseduuri nähdäkseni pelkästään vahvistaa Russellin kuvausteorian yleispätevyyttä. Kripken esittämä kritiikki ei siis lopulta mielestäni uhkaa Russellin kokonaisvaltaista näkemystä filosofisesta logiikasta faktamuotojen inventaariona eikä siis myöskään Russellin kuvausteoriaa.

Kripke luettelee kirjoituksessaan monta ehtoa hänen kutsumaansa kuvauskimppu-teoriaa vastaan, mutta nämä ehdot eivät varsinaisesti kohdistu Russellin teoriaa vastaan sellaisenaan vaan ovat monen filosofisen näkemyksen synteesi eli en katso välttämättömäksi käydä näitä ehtoja läpi. (Kripke 2001, 64–68.) On myös tärkeää huomata, että Kripke kohtelee kirjoituksessaan nimeämistä ja viittaamista monesti synonyymeinä, mutta laskee myös kuvaukset nimeäjiksi⁹ toisin kuin Russell. (Kripke 2001, 24–26.) Kripke siis kohtelee määräisiä kuvauksia siinä mielessä, että hänen mukaansa ne voivat olla proposition loogisia subjekteja, kun taas Russellille proposition loogisia subjekteja voivat olla vain ja ainoastaan erisnimet tiukassa loogisessa mielessä. Russellille Kripken sitoumus tarkoittaisi siis sitä,

⁹ Englanniksi ”designator”.

että Kripke kohtelee määräisiä kuvauksia propositioiden rakenneosina eli faktojen rakenneosia vastaavina symboleina eikä vaillinaisina symboleina, jotka häviävät, kun kuvauksen sisältävä propositio analysoidaan vastaamaan sen todeksi tai epätodeksi tekevää faktaa.

Siirrytään seuraavaksi Kripken intuitiivisen ajatuskokeen pariin, joka yksinään romuttaa vaivatta käsityksen, että arkikielen erisnimet olisivat synonyymejä sellaisille määräisille kuvauksille, joissa arkikielen erisnimeä ei mainita.

3.1. Intuitiivinen ajatuskoe ja russellilainen vastaus

3.1.1. Ajatuskoe

Kripke kehottaa kuvittelemaan, että Gödel ei oikeasti olekaan se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden vaan, että todistuksen laati oikeasti ”Schmidt” -niminen mies, ja että Schmidtin ystävä Gödel sai jotenkin haltuunsa kirjoituksen ja tämän jälkeen Gödel saikin kunnian työstä. Kripke vitsailee myös, että Schmidtin ruumis olisi löytynyt vuosia sitten Wienistä salaperäisistä olosuhteista vihjaten tietysti, että Gödelillä olisi ollut jotain tekemistä Schmidt-paran kuoleman kanssa. Kripke toteaa siis, että jos ”Gödel” tarkoittaisi samaa kuin ”se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden”, niin henkilön käyttäessä nimeä ”Gödel” tämä henkilö viittaisi Schmidtiin, koska tällöin kuvaus ”se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden” yksilöisi Schmidtin Gödelin sijaan. Kripke huomauttaa, että kyseinen kuvaus voidaan tietenkin vaihtaa kuvaukseen ”se henkilö, joka julkaisi aritmetiikan epätäydellisyyden -todistuksen”, mutta muuttamalla tarinaa hiukan voidaan tämäkin muotoilu tehdä vääräksi, ja ettei suurin osa ihmisistä edes välttämättä tiedä julkaistiinko todistusta vai levisikö se suullisesti eli täten voidaan pysytellä kuvauksessa ”se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden”. Näin ollen koska se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden onkin oikeasti Schmidt, niin puhuessamme ”Gödelistä” viittaammekin aina oikeasti Schmidtiin, ja tämä ei tietenkään pidä paikkaansa eli arkikielen erisnimet eivät siis voi olla synonyymejä sellaisille määräisille kuvauksille, joissa arkikielen erisnimeä ei mainita. (Kripke 2001, 83–84.)

3.1.2. Russellilainen vastaus ajatuskokeeseen

Aluksi pitää ainakin todeta, että jos ”Gödeliä” ja ”Schmidtä” kohdellaan niminä loogisessa mielessä, Russell analysoisi väitteen ”Gödel on se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden” seuraavasti: ”Täsmälleen yksi henkilö todisti aritmetiikan epätäydellisyyden, ja tämä henkilö on

Gödel”. (Russell 1946, 785.) Täsmällinen analyysi olisi tietenkin teknisempi, mutta tarkoitukseni on vain näyttää, että Russell pitäisi kyseistä väitettä tietysti epätotena, jos Schmidt olisi oikeasti todistuksen laatija ja sanoja ”Schmidt” ja ”Gödel” päätetään kohdella niminä loogisessa mielessä siten, että ne viittaavat suoraan henkilöihin. Tämä on tietysti vain väitteen loogista muotoa koskeva huomio, ja tarkoitukseni on vain muistuttaa, ettei Russell tosiaankaan kohtele nimiä ja määräisiä kuvauksia loogisessa mielessä samoina. Mitä tulee arkikieleen, on toinen asia, ja Kripke on oikeassa siitä, että Russell kohtelee arkikielen erisnimiä kuvauksina kuten varsin hyvin muistamme. Tähän on kuitenkin todella hyvät perusteet. Kripke ei vaikuta täysin tajuavan kuinka päähulluna Russell pitää sitä ajatusta, että arkikielemme edes muistuttaisi sellaista loogisesti täydellistä kieltä, jossa jokaista yksittäisoliota vastaa täsmälleen yksi nimi, ja joka olisi yksityinen puhujaa kohti. Russell hyödyntää loogista analyysia tieteellisiin ja episteemisiin tarkoituksiin tutkien eri faktamuotoja ja selventäen esimerkiksi olemassaolon ja modaliteettien käsitteet, ja hän tiedostaa varsin hyvin, että kyseessä ovat tekniset aiheet eivätkä arjelliset. Russellin mukaan proposition rakenneosat eli siinä esiintyvät yksinkertaiset symbolit ovat yksi-yhteen vastaavuudessa proposition vastaaavan faktan rakenneosiin ja faktan rakenneosat kuuluvat todellisuuteen eli proposition esiintyvä yksinkertainen symboli ei voi täten merkitä ”ei mitään”. En näe mitään syytä miksi Russell ei olisi tässä kohden oikeassa. Kun mietitään sitä miten yksittäisen olion olemassaolon tai olemattomuuden väittävä propositio analysoidaan vastaamaan sen todeksi tai epätodeksi tekevää faktaa, pelkästään se, että voimme mielekkäästi sanoa ”Gödel on olemassa” tai ”Gödeliä ei ole olemassa” näyttää jo, ettei ”Gödel” ole proposition rakenneosa, sillä jos ”Gödel” oikeasti olisi proposition rakenneosa, sitä vastaisi jokin olio, eikä koko olemassaolo-kysymystä voisi herätä. Russell huomauttaa, että ”Gödel” on oikeasti kuvaus ja siten vaillinainen symboli, ja kun proposition, joissa ”Gödel” vaikuttaisi esiintyvän analysoidaan vastaamaan proposition ilmaisemaa faktaa, huomataan, ettei proposition ole mitään rakenneosaa, joka vastaisi käytettyä kuvausta. On kuitenkin erittäin mielenkiintoisia tapauksia, joissa sanaa ”Gödel” päätetään *kohdella nimenä* loogisessa mielessä kuten esimerkiksi identiteettiväitteessä ”Gödel on se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden” tämän kappaleen alussa. Tämänlaisten identiteettiväitteiden russellilainen analyysi on nähdäkseni Kripken teorian kannalta olennainen, kun tullaan myöhemmin ns. ”nimen tarkoitteen kiinnittämiseen”.

Minun on hyvin vaikea ymmärtää kuinka Kripke voi oikeasti ajatella niin, että sana ”Gödel” mukamas poimisi täsmälleen yhden olion kaikkien ”Gödeliksi” kutsuttujen olioiden joukosta. Miten meidän tulee ymmärtää esimerkiksi Kurt Gödelin sukulaiset? Kripken koko ajatuskoe riippuu siitä, että hän eliminoi arkikielen erisnimen ”Gödel” pois ajatuskokeessa käytetyistä kuvauksista. Kripke hylkää kehämäisenä Russellin ehdotuksen, että ”Gödel” voisi tarkoittaa samaa kuin ”se henkilö, jota kutsutaan ’Gödeliksi’ ”, koska hänen mukaansa tällöin tulisi sanoa vain, että ”se henkilö, jota

kutsutaan 'Gödeliksi' on se henkilö, jota kutsutaan 'Gödeliksi' ". (Kripke 2001; 68–70, 71–73.) Hän toteaa täten, että jos "Gödel" tarkoittaisi vain samaa kuin "se henkilö, jota kutsutaan 'Gödeliksi' ", niin mitään suoraa viittaamista olioihin ei edes tapahtuisi. (Kripke 2001, 68–70.) Lukija varmasti huomaa, että tietynlainen vastaavuus vallitsee Kripken edellä mainitun Russellin ehdotuksen hylkäämisen, Kripken ajatuskokeen ja sen Russellin huomautuksen välillä, että sanakirjat syyllistyvät noidankehään, koska niissä pyritään määrittelemään kaikki kielen sanat samaan kieleen kuuluvien sanojen avulla. Russellin mukaan tarvitaan tietenkin siis primitiivistä tuttuussuhdetta itse olioihin, joihin sanoilla alun perin viitataan suoraan. Arkikielen erisniminä toimivat sanat tulevat siis mukaan kuvauksiin, koska jotkut ovat joskus käyttäneet niitä viitatakseen olioihin suoraan tai kulkeutuvat käyttöömme monen erilaisen historiallisen kutsumisaktin kautta siten, että jotkut ovat viitanneet oloon suoraan käyttäen alun perin jotain muuta sanaa. Kukaan ei esimerkiksi muinaisessa Kiinassa kutsunut sitä kiinalaista filosofia, jota kutsumme "Kungfutseksi" käyttäen sanaa "Kungfutse". Käyttämämme arkikielen erisnimet ovat siis usein lukuisten historiallisten kutsumisaktien muokkaamia. Kripke huomauttaa kirjoituksessaan myöhemmin, että arkikielen erisnimet siirtyvät hänen mukaansa nimetyn henkilön ensimmäisestä nimeämistäpahtumasta asti lukuisten ihmisten toimesta kausaalisen/historiallisten linkkien välityksellä meihin. (Kripke 2001, 96–97.) Uskon, että Russell pitäisi tätä lähes triviaalina totuutena. Se kysymys, että mistä "Gödelistä" Kripke puhuu jää edelleen auki, ja tämän vuoksi Russellin esittämä kutsumisrelaatio vastaa omasta mielestäni edelleenkin paremmin kysymykseen, jos arkikieltä päätetään analysoida teknisesti. Jos joku kysyy minulta "Kuka on Gödel?", niin vastaisin varmaankin "se kuuluisa loogikko, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden". Jos taas itse Saul Kripke tulisi lapsena kysymään minulta "Kuka on Gödel?", ennen kuin hän alkoi ajatella arkikieltä muodollisen modaali-logiikan kautta, vastaisin "se 'Gödeliksi' kutsuttu kuuluisa loogikko, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden". Totta kai, jos oikein pedanttisia ollaan, sanoisin nuorelle Kripkelle "Kun kuulit tai luit sanan 'Gödel' jostakin, tällä todennäköisesti pyrittiin yksilöimään kaikkien 'Gödeliksi' kutsuttujen henkilöiden joukosta se 'Gödeliksi' kutsuttu kuuluisa loogikko, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden". Joka tapauksessa, jos käytän vain kuvausta "se 'Gödeliksi' kutsuttu kuuluisa loogikko", se ei yksilöisi sitä henkilöä, jota kutsuttiin tarinassa nimellä "Schmidt", vaikka Kripken keksimä tarina olisikin tosi. Sana "Gödel" johtaisi historiallisten linkkien kautta myös varmasti jollakin tavalla siihen vauvaan, jota tämän molemmat myös "Gödeleiksi" kutsutut vanhemmat Rudolf ja Marianne päättivät kutsua nimellä "Kurt" ja joka ei vielä tässä vaiheessa tietänyt kuinka suuren hämmennyksen tämä tulee aiheuttamaan logiikan, matematiikan ja filosofian tutkimuskentillä, varastipa tämä todistuksen tai ei. Tähän kutsumisrelaation puolustukseen Kripke vastaisi siten, että väite "Gödeliä ei kutsuta 'Gödeliksi'" voi olla tosi jossain kontrafaktuaalisessa tilanteessa, ja että olen täten väärässä pitäessäni

sitä niin tärkeänä kuin pidän, mutta tässä hän tukeutuu omiin teknisiin työkaluihinsa ”mahdollisiin maailmoihin”, joihin paneudutaan seuraavaksi sekä tämän jälkeen esitettävään erisnimien rigidiyteen.

3.2. Mahdolliset maailmat ja rigidiys sekä russellilaiset vastaukset

3.2.1. Mahdolliset maailmat

Kripke argumentoi teoksessaan sellaisia käsityksiä vastaan, jotka pitävät mahdollisia maailmoja kaukana olevien omia ympäristöjämme muistuttavien planeettojen kaltaisina, jotka ovat olemassa jossain eri ulottuvuudessa sekä niitä käsityksiä vastaan, jotka johtavat ”maailmojen välisen identifikaation” ongelmaan. Kripke huomauttaa pitävänsä ”mahdollisia maailman tiloja” tai ”kontrafaktuaalisia tilanteita” parempina käsitteinä, ja toteaa että ”maailmat” terminologia voidaan usein korvata modaalisella puheella eli sanomalla ”On mahdollista, että ...”. Kripke kuitenkin painottaa sitä, ettei hän pidä mahdollisten maailmojen ontologista statusta pelkkänä loogis-matemaattisena muodollisuutena. (Kripke 2001, 15–16.)

Kripke selventää omaa näkemystään esimerkillä kahdesta nopasta. Kripke kutsuu noppia A:ksi ja B:ksi, ja toteaa jokaiselle nopalle olevan 6 mahdollista tulosta. Hän huomauttaa täten noppaparilla olevan 36 mahdollista tilaa sikäli kuin ylöspäin osoittavat numerot ovat harkinnassa, vaikka vain yksi näistä tiloista vastaakin sitä tilaa, miten nopat oikeasti laskeutuvat. Kripke toteaa, että olettaen tapahtumien tasatodennäköisyyden esimerkiksi noppien kokonaissummaa mietittäessä on vain kaksi tilaa, jotka antavat noppien kokonaissummaksi 11 ((A, 5; B, 6) ja (A,6; B, 5)) eli todennäköisyys heittää 11 on $2/36 = 1/18$. Kripke on sitä mieltä, että henkilön tehdessä nuorena iässä tällaisia todennäköisyysharjoituksia tälle introdusoitiin joukko miniatyyriversioita ”mahdollisista maailmoista”. Hän toteaa, että mainitut 36 noppien mahdollista tilaa ovat kirjaimellisesti 36 ”mahdollista maailmaa”, jos sivuutamme kaiken muun paitsi kyseiset kaksi noppaa, sen mitä ne näyttävät sekä sen, että yksi tai molemmat nopat olisivat saattaneet olla olematta. Kripken mukaan se pienoismaailma, joka vastaa sitä tapaa kuinka nopat oikeasti asettuivat, on tässä esimerkissä ”oikea maailma”, ja muut ovat hänen mukaansa kiinnostuksen kohteena silloin kun kysymme kuinka todennäköinen tai epätodennäköinen oikea tulos oli tai tulee olemaan. Kripke huomauttaa, että mahdollisten maailmojen ontologista statusta sekä ”maailmojen välistä identifikaatiota” koskevat ongelmat voidaan välttää tässä esimerkissä, jos oletamme, että noppien oikeasti pudotessa jokin näistä 36 tilasta on aktuaalinen. Hän toteaa ”aktuaalisen maailman” olevan tässä tapauksessa oikeasti realisoitunut noppien tila, ja toisen tätä tilaa ”konkreettisemmän” entiteetin olevan näiden kahden nopan ”summa”. Kripken huomauttaa ”noppien” yhtenä objektina ajateltuna olevan se kompleksi

fyysinen entiteetti, joka on heiton jälkeen pöydällä edessä, ja toteaa tämän objektin oikean asennon määräävän realisoituneen tilan. Hän huomauttaa, että täten puhuessamme 36 mahdollisuudesta ei tarvitse millään tavalla olettaa, että olisi 35 muuta entiteettiä olemassa jossain ”toisessa ulottuvuudessa” vastaamassa edessä olevaa fyysistä entiteettiä. Kripke toteaa myös, ettei näin ollen tarvitse myöskään kysyä olisivatko nämä haamuentiteetit rakentuneet haamu ”vastineista” aktuaaliselle yksittäiselle noppaparille, tai että ne olisivat jotenkin rakentuneet samasta yksittäisestä noppaparista itsestään ”toisessa ulottuvuudessa”. Kripke huomauttaa näiden 36 mahdollisuuden, aktuaalinen mukaan lukien, olevan abstrakteja noppien tiloja kompleksien fyysisten entiteettien sijaan. (Kripke 2001, 16–17.)

Kripke pitää ”mahdollisia maailmoja” edellä mainittujen pienoismaailmojen suurennoksia, vaikka myöntääkin yleiseen käsitteeseen sisältyvän ongelmia, jotka eivät koske pienoiversioita huomauttaen miniatyyrimaailmojen olevan tiukasti kontrolloituja mitä tulee osallisiin objekteihin sekä oleellisiin ominaisuuksiin ja täten myös mahdollisuuden ideaan. Hän toteaa ”mahdollisten maailmojen” olevan kaiken kattavia ”tapoja minkälainen maailma olisi voinut olla”, tai tiloja tai historioita koko maailmasta, ja huomauttaa näiden kaikkien ajattelun tuovan mukanaan paljon enemmän idealisointia sekä paljon ällistyttävämpiä kysymyksiä kuin edellä mainittu yksinkertainen noppa-analogia. Kripke tähdentää, että puhuessa ”mahdollisista maailmoista” tulee pitää huolta, ettei käytetty tekninen välineistö vie sellaisten kysymysten äärelle, jotka eivät tue koko välineistölle sen tarkoituksen antanutta alkuperäistä intuitiota. Kripke huomauttaa myös, ettemme ole tietenkään käytännössä kykeneväisiä kuvailemaan kokonaista kontrafaktuaalista tapahtumien kulkua. Hän toteaa, ettei tähän ole tarvetta vaan hänen mukaansa sen laajuinen käytännön kuvaus minkä suhteen ”kontrafaktuaalinen tilanne” eroaa relevantilla tavalla oikeista faktoista on riittävä. Kripke tarkentaa vielä että ”kontrafaktuaalista tilannetta” voidaan ajatella niihin käsillä olevan ongelman suhteen relevanttien maailman piirteiden suhteen rajoitettuna pienoismaailmana tai pienoistilana. Kripke huomauttaa, että tähän sisältyy käytännössä vähemmän idealisointia miettiessä kokonaisia maailman historioita ja *kaikkia* mahdollisuuksia, ja toteaa, että alkeellinen noppa-analogia antaa tämän hetkisiin kysymyksiin hyvän mallin ”mahdollisiin maailmoihin” kohdistuville sopiville opetuksille. Kripken mukaan siinä ole mitään periaatteellisesti väärää ottaa ”mahdolliset maailmat” filosofisia tai teknisiä tarkoitusta varten abstrakteina entiteetteinä, ja hän huomauttaa moderniin todennäköisyysteoriaan sisältyvän otosavaruuden käsitteen olevan juuri sellainen mahdollisten maailmojen avaruus, josta hän puhuu. Kripken mukaan ei ole mitään erityisiä perusteita olettaa miksi mahdolliset maailmat tulisi antaa kvalitatiivisesti tai että olisi jokin ”maailmojen välistä identifikaatiota” koskeva aito ongelma. Kripken mukaan ”aktuaalista maailmaa”, ”aktuaalista tilaa” tai ”aktuaalista maailmanhistoriaa” ei tule sekoittaa siihen mitä hän kutsuu ”meitä ympäröiväksi hajanaiseksi objektiksi”. Kripke painottaa

sitä, että vaikka ”meitä ympäröivää hajanaista objektia” voidaan myös kutsua ”aktuaaliseksi maailmaksi”, se ei hänen mielestään relevantti objekti, kun puhutaan ”mahdollisista maailmoista”, ja huomauttaa, että tästä syystä ei-aktuaaliset mahdolliset maailmat eivät ole haamuduplikaatteja ”maailmasta”. Kripke on sitä mieltä, että tällaiset hämmennykset olisivat epätodennäköisempiä, jos ”mahdollisten maailmojen” sijaan olisi käytetty sellaista terminologiaa kuin maailman ”mahdolliset tilat”, ”mahdolliset tarinat” tai ”kontrafaktuaaliset tilanteet”, ja huomauttaa vielä, että hämmennyksiltä olisi hänen mielestään vältytty, jos filosofit olisivat ajatelleet todennäköisyysteoriaan sisältyvää otosavaruuden käsitettä tai alkeellisempia noppaesimerkkejä. (Kripke 2001, 18–20.)

3.2.2. Russellilainen vastaus Kripken mahdollisiin maailmoihin

Vaikka Kripken näkemykset ”mahdollisista maailmoista” ovatkin todella täsmällisesti artikuloituja ja sopivia kontrafaktuaalisiin tilanteisiin sovellettuna, en kuitenkaan itse näe miten ne tavoittaisivat sitä perustavanlaatuisista loogista käsitystä modaliteeteista, joka on niin selkeä Russellin näkemyksissä. Russellin näkemyksien selkeys on siinä, että hän käsittelee modaliteetit puhtaasti loogisina ominaisuuksina irrottaen niistä kaiken vanhan metafyyssisen sekaannuksen.

Kuten muistamme Russellin näkemyksen mukaan modaliteetit ovat propositionaalisten funktioiden ominaisuuksia eivätkä propositionien tai varsinkaan yksilöoloiden. Esimerkiksi propositio ” $(x=x)$ on välttämätön” tarkoittaa sitä, että propositionaalinen funktio $(x=x)$ on tosi olipa x :n arvo mikä tahansa. Tämä on looginen propositio eli voidaan myös sanoa, että propositio ” $(x=x)$ on tosi olipa x :n arvo mikä tahansa” on tosi kaikissa ”mahdollisissa maailmoissa”, joka tarkoittaisi Russellin näkemyksen mukaan sitä, että propositio ” $(x=x)$ on tosi olipa x :n arvo mikä tahansa” on tosi olipa kaikkien entiteettien kokonaisuus millainen tahansa. Propositio ” $(x\neq x)$ on mahdoton” on yhtäpitävä tapa ilmaista edellinen propositio ja tarkoittaa sitä, että propositionaalinen funktio $(x\neq x)$ ei ole tosi millään x :n arvolla, jonka voidaan katsoa tarkoittavan sitä, että kaikkien entiteettien kokonaisuus ei voi olla sellainen, että identiteetin laki ei päisi ts. sellainen ”maailma”, jossa identiteetin laki ei päde ei ole mahdollinen. Propositio ” $(x=x)$ on mahdollinen” taas tarkoittaa sitä, että propositionaalinen funktio $(x=x)$ on tosi ainakin yhdellä x :n arvolla. Tällöin voidaan taas sanoa, että ainakin yhden yksilöolion sisältävä ”maailma” on mahdollinen eli hypoteesi, että kaikkien entiteettien kokonaisuus sisältää ainakin yhden yksilöolion saattaa pitää paikkansa. Lukija voi tietenkin tehdä omat tuomionsa, mutta itse ainakin koen Russellin käsityksen modaliteeteista propositionaalisten funktioiden ominaisuuksina selittävän modaliteetit perustavanlaatuisemmalla tavalla.

Russellin esimerkki pussiin sisältyvistä palloista selittää myös hyvin mistä koko todennäköisyysongelmat kumpuavat pyytäessään lukijaa olettamaan tilanteen, jossa pallo x poimitaan tietyn lukumäärän palloja sisältävästä pussista. Russell huomauttaa proposition ”(x on valkoinen) on välttämätön” olevan tosi kaikkien pallojen ollessa valkoisia, proposition ”(x on valkoinen) on mahdollinen” olevan tosi joidenkin pallojen ollessa valkoisia, ja proposition ”(x on valkoinen) on mahdoton” olevan tosi, jos mikään palloista ei ole valkoinen, ja hän toteaa ainoan x :stä tiedettävän asian olevan, että se toteuttaa propositionaalisen funktion ” x oli pussissa oleva pallo”. Russellin esimerkki antaa nähdäkseni hyvin primitiivisen esimerkin siitä mistä koko otosavaruuden käsite alun perin kumpuaa, kun taas Kripken ajatus noppaparin mahdollisista tuloksista miniatyyriversioiden ”mahdollisista maailmoista”, ja moderni todennäköisyysteoriaan sisältyvän otosavaruuden samastaminen ”mahdollisten maailmojen” tai ”mahdollisten historioiden” joukkoon vaativat hyvin paljon enemmän abstraktiota.

Kripken näkemyksiin sisältyy nähdäkseni tietty abstraktioihin kohdistuva esineellistämisen viehätys. Kripken hyökätessä esimerkiksi muita modaalilogikkoja kohtaan hän pitää niitä ajatuksia, että mahdolliset maailmat ovat jossain toisessa ulottuvuudessa tai että mahdolliset maailmat annetaan kvalitatiivisesti naiiveina ja naurettavina, mutta hän silti sitoutuu pitämään niitä jonkinlaisina abstrakteina entiteetteinä, joilla on jokin määrätty, joskin suurimmalta osin tuntematon ontologinen status. Pitää muistaa, että kun Russell puhuu todellisuudesta, hän puhuu kirjaimellisesti kaikesta mitä on – kaikkien entiteettien kokonaisuudesta. Russellille Kripken ontologinen sitoumus tarkoittaisi siis vain sitä, että Kripke sisällyttää lisää entiteettejä oikeaan todellisuuteen eli kaikkien entiteettien kokonaisuuteen. Jos Kripken mahdolliset maailmat ovat jollain tavalla olemassa, ja se mitä Kripke kutsuu ”meitä ympäröiväksi hajanaiseksi objektiksi” on olemassa, niin kaikki nämä entiteetit tai entiteettien järjestelmät ovat Russellin näkemysten mukaan vain osa kaikkien entiteettien kokonaisuutta eli yhtä oikeaa todellisuutta. Russell toteaisi varmaankin, että Kripke vain postuloi tarpeettomia entiteettejä.

3.2.3. Rigidisyys

Kripke kutsuu nimeäjää ”rigidiksi” eli suomalaisittain ”kiinteäksi”, jos se poimii saman olion kaikissa mahdollisissa maailmoissa, ja ei-kiinteäksi nimeäjäksi, jos nimeäjä ei tätä tee. Hänen mukaansa ei vaadita sitä, että oliot olisivat olemassa jokaisessa mahdollisessa maailmassa. Kripke kuitenkin toteaa, että jos olio on lisäksi olemassa kaikissa maailmoissa, nimeäjää voidaan kutsua *voimakkaan kiinteäksi*. Hän toteaa, että ”se henkilö, joka oli Yhdysvaltain presidentti vuonna 1970” nimeää tietyn henkilön, Nixonin, mutta huomauttaa myös, että joku muu olisi voinut se henkilö, joka oli

Yhdysvaltain presidentti vuonna 1970 eli tämä nimeäjä ei ole kiinteä. Kripke sanoo pitävänsä erisnimiä kiinteinä nimeäjinä huomauttaen, että vaikka olisi voinut olla niin, ettei Nixon olisi ollutkaan kyseinen presidentti, ei kuitenkaan ole niin, että hän olisi voinut olla olematta Nixon. Hän kuitenkin huomauttaa, että olisi voinut olla niin, ettei häntä olisi *kutsuttu* ”Nixoniksi”. (Kripke 2001, 48–49.)

Kripken mukaan määräisillä kuvauksilla on kaksi eri käyttötarkoitusta. Voimme hänen mukaansa antaa niillä nimelle *määritelmän* tai voimme *kiinnittää nimen tarkoitteen*. Hän toteaa, että jos sanomme ”Aristoteles on paras filosofi, joka opiskeli Platonin kanssa”, ja käytämme kuvausta *määritelmänä*, niin nimi ”Aristoteles” tarkoittaa ”Parasta filosofia, joka opiskeli Platonin kanssa”. Kripke huomauttaa, että jos menettelemme näin, niin tietenkin jossain toisessa mahdollisessa maailmassa tämä henkilö olisi voinut olla opiskelematta Platonin kanssa, ja että Aristoteles olisi ollut jokin toinen henkilö kuin minkä käytetty kuvaus poimii. Kripke toteaa, että jos taas käytämme tätä kuvausta *kiinnittämään nimen tarkoitteen*, tällöin tämä henkilö on nimen ”Aristoteles” tarkoite kaikissa mahdollisissa maailmoissa. Tällöin Kripken mukaan kuvauksen ainoa käyttötarkoitus on ollut poimia se henkilö, johon meidän tarkoituksenamme on viitata. Kripke toteaa, että menetellessämme näin, kun sanomme kontrafaktuaalisesti ”Oletetaan, ettei Aristoteles olisikaan alkanut opiskella filosofiaa ollenkaan” tarkoitamme tällä, että ”Oletetaan, että *tämä henkilö* ei olisikaan alkanut opiskella filosofiaa ollenkaan” sen sijaan, että ”Oletetaan, että paras filosofi, joka opiskeli Platonin kanssa ei olisikaan alkanut opiskella filosofiaa ollenkaan”, jonka Kripke huomauttaa kuulostavan ristiriitaiselta. (Kripke 2001, 57.)

Kripke olettaa jokaisen olevan samaa mieltä siitä, että on tietty henkilö – se filosofi, jota kutsumme Aristoteleeksi – siten, että väite ”Aristoteles piti koirista” on faktuaalisesti tosi, jos ja vain jos *hän* piti koirista, ja huomauttaa, että jopa Bertrand Russell hyväksyisi tämän ekvivalenssin. Kripke sanoo teesin kiinteästä nimeämisestä olevan se, että sama soveltuu joitain tiettyjä hienovaraisuuksia lukuun ottamatta väitteen ”Aristoteles piti koirista” totuusehtoihin sen kuvaillessa oikeaa historian kulkua muistuttavia kontrafaktuaalisia tilanteita. Kripke täsmentää vielä, että ”Aristoteles piti koirista” kuvailee todenmukaisesti kontrafaktuaalisen tilanteen, jos ja vain jos edellä mainittu *hän* tai *tämä henkilö* olisi pitänyt koirista tilanteen vallitessa, ja käskee unohtamaan ne tilanteet, joissa häntä ei olisi ollut olemassa. Kripken mielestä asiainmukainen ymmärrys väitteestä ”Aristoteles piti koirista” sisältää ymmärryksen aidoista olosuhteista, joissa se on oikeasti tosi sekä niistä oltavista, joissa oikeaa historian kulkua joissain relevanteissa tapauksissa muistuttavat kontrafaktuaaliset historian kulut olisivat osittain oikein kuvailtu kyseisellä väitteellä. (Kripke 2001, 6.)

Kripken mukaan Russell ajattelee siten, että ”Aristoteles piti koirista” tulisi analysoida jotenkin seuraavasti: ”Viimeinen antiikin ajan suuri filosofi piti koirista”, ja tämä tulee vielä edelleen

analysoida seuraavasti: ”Täsmälleen yksi henkilö oli viimeisin antiikin ajan suurista filosofiista, ja kuka tämä henkilö olikaan, hän piti koirista”. Hän toteaa, että Russellin analyysi on faktuaalisesti paikkansa pitävä, jos oletetaan Aristoteleen olevan oikeasti viimeinen antiikin ajan suuri filosofi. Kripke kuitenkin huomauttaa, että kontrafaktuaalisesti Russellin totuusehdot voivat vaihdella paljon faktuaalisista, jos kiinteysteesi oletetaan paikkansa pitäväksi. Kripke toteaa, että suhteessa sellaiseen kontrafaktuaaliseen tilanteeseen, jossa joku toinen henkilö kuin Aristoteles olisi ollut viimeinen antiikin ajan suuri filosofi Russellin kriteeri tekisi *tämän toisen henkilön* koirista pitämisen relevantiksi aiheeksi väitteen ”Aristoteles piti koirista” totuudelle. (Kripke 2001, 6–7.)

Kripke tähdentää sitä, että puhuaksemme väitteen ”Aristoteles piti koirista” kaltaisen lauseen totuusehdoista tämä väite tulee tulkita ilmaisevan yksittäisen proposition huomauttaen väitteen totuusehtojen olevan muuten epämääräisiä jopa aktuaalisen maailman suhteen. Kripke huomauttaa, että monitulkintaiset sanat tai homonyymit tulee lukea määrätyllä tavalla, indeksikaaleille tulee määrätä selkeät kiinnitetyt referentit, syntaktiset monitulkintaisuudet täytyy selvittää, ja tarkoite täytyy kiinnittää siten, että on selvää nimeäkö ”Aristoteles” filosofin vaiko jotain aivan muuta. Kripken mukaan Russell kykenee ehdottamaan analyysia kuten ”Täsmälleen yksi henkilö oli viimeisin antiikin ajan suurista filosofiista, ja kuka tämä henkilö olikaan, hän piti koirista” vain jos tällainen luenta on jo annettu huomauttaen myös, että hänen mielestään se on oikein, ettei kukaan moittinut Russellia tästä. (Kripke 2001, 9.)

Kripke toteaa sen olevan epäolennaista, että väite ”Aristoteles piti koirista” voi ilmaista enemmän kuin yhden proposition, ja huomauttaa oleellisen asian olevan se onko jokainen tällainen propositio evaluoitu siten kuin hän itse sen kuvailee vai ei. Kripke painottaa sitä, että hän kutsuu oman yksilömurteensa puhujana vain yhtä oliota ”Aristoteleeksi”, vaikka sanookin olevansa tietoinen, että muut ihmiset, mukaan lukien se henkilö, jota hän sanoo kutsuvansa ”Onassikseksi” tai ehkä ”Aristoteles Onassikseksi” kantoivat samaa nimeä. Kripke toteaa, että muut voivat käyttää ”Aristotelesta” nimeämään enemmän kuin yhden olion olipa kyse henkilöstä tai lemmikkieläimestä, ja että heille väitteellä ”Aristoteles piti koirista” ei ole monitulkintaiset totuusehdot. Hänen mukaansa näkemys soveltuu jokaiseen proposition otettuna erillään, ja toteaa etteivät yksityiskohtaiset kysymykset, kuinka teorian tulisi sisällyttää se, että kielellinen toimintamme sallii kahdella oliolla olevan foneettisesti sama nimi ei tarvitse olla päätetty tämän ollakseen selvää. (Kripke 2001; 8, 10.)

3.2.4. Russellilainen vastaus rigidiyteen

Varsinkin kahden viimeisen edelliseen alalukuun sisältyvän kappaleen perusteella Kripke tuntuisi haluavan arkikielen olevan ainakin osittain sellainen, jota Russell kutsuu ”loogisesti täydelliseksi” eli

sellainen että jokaista oliota vastaisi vain yksi sana. Hän tähdentää sitä, että kutsuu vain yhtä henkilöä ”Aristoteleeksi” ja hän ainakin selvästi haluaa kutsua Aristoteles Onassista vain ”Onassikseksi” Puhuessaan Aristoteleesta Kripke tähdentää puhujan omaa yksilömurretta sekä sitä kuinka tärkeää puhujalle on tietää mihin hän itse viittaa painottaen mm. homonyymeista, indeksikaaleista ja syntaktisista monitulkinnallisuuksista puhuessaan sitä, kuinka puhujan pitää tietää onko kyseessä kuuluisa filosofi vai joku muu.

Nähdäkseni Kripken kiinteysteesi riippuu täysin tästä hänen puhumastaan nimen tarkoitteen kiinnittämisestä. Tavallinen viittaaminen olioihin, joihin emme ole tuttuussuhteessa riippuu edelleen nähdäkseni pääasiassa Russellin esittämästä kutsumisrelaatiosta, jonka tärkeyden Kripke yrittää kiistää huomauttamalla, että esimerkiksi väite ”Gödeliä kutsutaan ’Gödeliksi’ ” voisi olla epätosi jossain kontrafaktuaalisessa skenaariossa. Lukija voi tehdä tietenkin oman tuomionsa, mutta en itse kykene huomaamaan edellä mainitun perusteella mitään muuta vaihtoehtoa kuin sen, että koko kiinteysteesi riippuu tästä nimen tarkoitteen kiinnittämisestä. Näytän seuraavaksi, miten tämä nimen tarkoitteen kiinnittämiseduuri voidaan tehdä käyttäen Russellin tapaa analysoida nimen ja määräisen kuvauksen välinen identiteettiväite, jossa sanaa ”Gödel” *kohdellaan nimenä* loogisessa mielessä eli olioon suoraan viittaavana yksinkertaisena symbolina.

Kripken mukaan olisi voinut olla niin, ettei esimerkiksi Gödeliä olisi kutsuttu ”Gödeliksi”, mutta ennen kuin hän pystyy sanomaan näin hänen täytyy ns. ”päästä käsiksi” suoraan Gödeliin, että hän voi kohdella sanaa ”Gödel” erisnimenä loogisessa mielessä. Tämän mahdollistaa nimen tarkoitteen kiinnitys. Ensin voidaan analysoida väite ”Gödel on se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden” russellilaisittain vaikkapa seuraavasti: ”On sellainen entiteetti c , että väitteet ’ x todisti aritmetiikan epätäydellisyyden’ ja ’ x on c ’ ovat ekvivalentit olipa x mikä tahansa, ja c on Gödel” tai yksinkertaisemmin, mutta epätäydellisemmin: ”Täsmälleen yksi henkilö todisti aritmetiikan epätäydellisyyden, ja tämä henkilö on Gödel”. Tämä on nähdäkseni tapa, miten Kripke pystyy leikkimään, että hänen oma yksilömurteensa olisi sellainen, jota Russell kutsuu ”loogisesti täydelliseksi” eli että jokaista yksilöoliota, josta hän puhuu, vastaisi Kripken omassa yksilömurteessa täsmälleen yksi yksinkertainen symboli, ja tällä tavoin entiteetti c eli Gödel voidaan kiinnittää tarkoittamaan samaa henkilöä kaikissa kontrafaktuaalisissa skenaarioissa, joissa hän on olemassa. Vasta tämän jälkeen voimme kysyä entiteetistä c tai *tästä henkilöstä* eli Gödelistä, joka tosiasiallisesti on se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden ja on tietenkin se kuuluisa loogikko, jota kutsumme ”Gödeliksi” kutsuttaisiko *tätä henkilöä* ”Gödeliksi” toisessa kontrafaktuaalisessa skenaariossa. Kripke pystyy tietenkin keksimään kontrafaktuaalisen tilanteen, jossa *tätä henkilöä* ei kutsuta ”Gödeliksi” vaikkapa siten, että tämän vanhemmat olisivat muuttaneet sukunimensä ennen aritmetiikan epätäydellisyydestä laatijan syntymää ja *tätä henkilöä* kutsuttaisiin esimerkiksi

”Bödeliksi”. Täten voidaan sanoa, että väite ”Gödeliä kutsutaan ’Gödeliksi’ ” on epätosi kyseisessä kontrafaktuaalisessa skenaariossa. Edelleenkin voidaan keksiä kontrafaktuaalinen skenaario, jossa *tämä henkilö* olisi kuollut vaikkapa 6 vuotiaana kauheaan onnettomuuteen. Väitteeseen ”Se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden kuoli aliravitsemukseen” sisältyvä kuvaus ei tällöin yksilöisi edellä mainittua *tätä henkilöä* mainitussa kontrafaktuaalisessa skenaariossa eikä väite olisi tosi kyseisessä kontrafaktuaalisessa skenaariossa, vaikka väite onkin tosi oikeasti ja käytetty kuvaus yksilöikin oikeasti sen erittäin kuuluisan loogikon, jota kutsumme ”Gödeliksi”.

4. Yhteenveto

En usko, että mikään Kripken Russell-kritiikeistä aidosti uhkaa Russellin kuvausteoriaa tai muita kirjoituksessa esitettyjä Russellin näkemyksiä, sillä jokaiseen Kripken kritiikkiin löytyy vastaus Russellin työkalupakista. Kripke hylkää Gödel-Schmidt ajatuskokeessaan sen naiivin ajatuksen, että arkikieli toimisi kuin sanakirja, jossa jokainen sana määritellään toisten samaan kieleen kuuluvien sanojen avulla ilman uusien sanojen keksimistä olioihin viitatessamme, mutta unohtaa mainita, että Russell piti tämänkaltaista ajattelutapaa vääränä alusta saakka! Kripke on tahallaan tässä kohdassa hylännyt Russellin esittämän kutsumisrelaation käytön, ettei esimerkiksi ”Gödel” voisi tarkoittaa ”sitä kuuluisaa loogikkoa, jota kutsumme ’Gödeliksi’ ”, jonka itse väittäisin putkatavan filosofian osaston opiskelijoiden päähän jo ennen kuvausta ”se henkilö, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden”. Kutsumisrelaation hylkääminen perustuu hänen modaaliseen kritiikkiinsä, joka tukeutuu siihen, että voimme kiinnittää nimen ”Gödel” tarkoitteen vaikkapa seuraavasti: ”On sellainen entiteetti c , että väitteet ’ x todisti aritmetiikan epätäydellisyyden’ ja ’ x on c ’ ovat ekvivalentit olipa x mikä tahansa, ja c on Gödel”. Tämän jälkeen voimme puhua c :stä eli Gödelistä muissa kontrafaktuaalisissa skenaarioissa, joissa hän on olemassa ja todeta, että joissain häntä kutsutaan vaikka ”Bödeliksi”. Pidän tätä erittäin keinotekoisena tapana yrittää kiertää Russellin esittämän kutsumisrelaation oleellisuus viitatessamme olioihin arkikielen erisnimillä. Kripke joutuu itsekin sanomaan paljastavasti ”olettavansa jokaisen olevan samaa mieltä siitä, että on tietty henkilö – se filosofi, jota kutsumme Aristoteleeksi – siten, että väite ”Aristoteles piti koirista” on faktuaalisesti tosi, jos ja vain jos *hän* piti koirista” todeten tämän sanottuaan Russellinkin hyväksyvän kyseisen ekvivalenssin, ja näen Kripken myöntävän tässä kohtaa selvästi olevansa ”tässä maailmassa” riippuvainen tästä kutsumisrelaatiosta varsinkin mitä tulee koko puhujien yhteisöön todetessaan tässä katkelmassa ”olettavansa jokaisen olevan samaa mieltä”.

Kuten jo sanoin, mielestäni Kripken ”mahdolliset maailmat” tai ”kontrafaktuaaliset tilanteet” ovat hyvin käyttökelpoisia mitä tulee ajatuskokeisiin, mutta en itse kykene näkemään vaihtoehtoisten

historiankulkujen spekuloinnissa mitään filosofisesti mielenkiintoista tai varsinkaan mitään loogisessa tai ontologisessa mielessä perustavanlaatuisista. Koen Russellin näkemyksen modaliteeteista propositionaalisten funktioiden ominaisuuksina selittävän perustavanlaatuisesti sekä modaliteettien loogisen että ontologisen statuksen.

Olen hyvin tietoinen, että vaikka Kripke tunnetaankin hyvin esittämästään erisnimien kausaalisesta kuvasta, en oikeastaan käsitellyt tätä todeten vain, että Russell olisi luultavasti pitänyt sitä itsestään selvänä, että arkikielen erisnimet riippuvat jonkinlaisista kausaalista ketjuista, jotka ulottuvat alun perin nimettyihin olioihin. Ongelmaksi muodostuu se, että esimerkiksi nimen ”Gödel” tapauksessa on lukumäärältään suuri joukko ihmisiä, joita kutsutaan ”Gödeliksi” eli jos haluamme oikeasti yksilöidä jonkin tietyn näistä, niin tarvitsemme joitain ominaisuuksia tähän. Jos sanon ”Se henkilö, jota kutsutaan ’Gödeliksi’ söi aamupalaa”, tämä tarkoittaa seuraavaa: ”Täsmälleen yhtä henkilöä kutsutaan ’Gödeliksi’, ja tämä henkilö söi aamupalaa”. Tämä ei ole totta, sillä on paljon ”Gödeliksi” kutsuttuja henkilöitä, jotka ovat syöneet aamupalaa. Jos sanon ”Se kuuluisa loogikko, jota kutsutaan ’Gödeliksi’ söi aamupalaa tämä tarkoittaa seuraavaa: ”Täsmälleen yksi henkilö on kuuluisa ja loogikko ja ’Gödeliksi’ kutsuttu, ja tämä henkilö söi aamupalaa”. En ole varma onko muita ”Gödeliksi” kutsuttuja kuuluisia loogikoita kuin se, joka todisti aritmetiikan epätäydellisyyden, mutta olen lähes varma, ettei ole kuin yksi ja että väite on mitä luultavimmin tosi, sillä kyseinen ”Gödeliksi” kutsuttu kuuluisa loogikko on varmastikin joskus syönyt aamupalaa.

Kripke ei ole mielestäni kumonnut Russellin kuvausteoriaa, sillä nähdäkseni Kripken esittämät ajatukset ovat riippuvaisia siitä mitä hän kutsuu nimen tarkoitteen kiinnittämiseksi. Koko tämä nimen tarkoitteen kiinnittäminen taas tehdään kaikista selvimmällä tavoin hyödyntämällä Russellin tapaa analysoida nimen ja määräisen kuvauksen välinen identiteettiväite, sillä näin voidaan ainakin esittää, että täsmälleen yksi yksinkertainen symboli merkitsee tiettyä yksittäistä oliota, jota kuljetetaan ”mahdollisten maailmojen” halki. Näin ollen Kripke päätyy siis vain – ainakin omasta mielestäni – voimistamaan Russellin kuvausteorian yleispätevyyttä. En toki väitä varmaksi tässä kirjoituksessa tehtyjä johtopäätöksiä. Pyrkimyksenäni on pikemminkin ollut olla mahdollisimman reilu Russellia kohtaan käyttäen ainoastaan hänen omista kirjoituksistaan löytyviä huomioita Kripken hyökkäyksiä vastaan, ja itse ainakin näen Russellin työkalujen tekevän tehtävänsä tähän tarkoitukseen sovellettuina.

Koska tämän kirjoituksen pääväite on, että Russellin näkemykset selviävät Kripken huomioista, oli mielestäni mahdotonta olla näyttämättä Russellin ajatuksia pelkistettynä. Russellilla on äärimmäisen kattava näkemys logiikasta tieteenä, joka tutkii yhden ja ainoan kaiken kattavan todellisuuden abstrakteja ja yleisiä piirteitä. Hänen näkemyksensä filosofisesta logiikasta eri faktamuodot sisältävänä ”inventaariona” tai ”eläintarhana” on mielestäni sekä oikea ja tervejärkinen

että äärimmäisen hyödyllinen tapa lähestyä logiikkaa tiedealana. Koen, että olin tästä syystä velvollinen näyttämään kirjoituksessani ainakin jonkinlaisen koherentin kuvan hänen näkemyksistään, vaikka tietenkin jouduin jättämään myös paljon pois. Pidän erityisen arvokkaana hänen tapaansa analysoida olemassaolo- ja yleisfaktat sekä määräisiä kuvauksia sisältävät väitteet hyödyntäen propositionaalisia funktioita.

Russellin näkemysten suurin kirkkaus ja tehokkuus on mielestäni siinä, että hän puhuu kirjaimellisesti kaikesta mitä on. Russellin huomautus, että henkilöllä on oltava premisseissään aina vähintään yksi yleispropositio on mielestäni yksi filosofian historian terävimmistä. Se, että suhteellisen pienehköllä planeetallamme tapahtuvan laajamittaisen evoluutioprosessin tuotoksena syntynyt vaatimaton lajimme *Homo sapiens* omaa päättämättä saavutettua tietoa yleisfaktoja vastaavista yleispropositioista on päätähuimaavan ällistyttävää. Luonnontieteissä esitetyt yleistyksiset kuten Newtonin yleinen painovoimalaki ovat tietenkin jo esimerkkejä tällaisista yleistyksistä, mutta Russellin havainnollistus yleispropositioiden primitiivisyydestä esimerkiksi, ettei henkilö voi teoriassakaan luettelemalla yksittäisiä ihmisiä saada yleisproposition ”Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia” totuutta ilmi todentaen pelkästään yksittäisiä ihmisiä kuolevaisiksi ilman, että tämä olisi jo varustettu yleispropositiolla ”Kaikki ihmiset kuuluvat luettelemiini kuolevaisiin ihmisiin” on yksinkertaisuudessaan nerokas huomio. Russell on kuitenkin myös nöyrä myöntäessään, ettei tiedä *miten* kaikki on. Hän ei esimerkiksi väitä tietävänsä onko yksilöolioita ääretön määrä vai ei, mutta huomauttaa kuitenkin hypoteesin, että yksilöolioiden lukumäärä on ääretön olevan kuitenkin esitettävissä. Itse uskon, että yksilöolioiden lukumäärä on ääretön, mutta kuten Russell huomauttaa, tämä on oikeaa kaiken kattavaa todellisuutta koskeva hypoteesi ja en voi sitä näin ollen pelkästään logiikasta johdella. Yksilöolioita voi siis olla myös äärellinen määrä, vaikka kuinka paljon epäilisinikin tämän hypoteesin paikkansapitävyyttä.

Suurimpana toiveenani on, että sain lukijan kiinnostuneeksi Russellin loogisista näkemyksistä. Toivon myös, että lukija on kirjoitukseni luettuaan vakuuttunut siitä, etteivät Russellin työkalut ole ruostuneet ajan myötä, tai että jos lukija ei ole tästä vakuuttunut, hän kykenisi esittämään minulle missä kohden Kripken kritiikit tai jonkin muun filosofin näkemykset ovat hapettaneet Russellin työkalut. Toivon myös hartaasti sitä, että tulipa lukija mihin johtopäätökseen tahansa luettuaan kirjoitukseni, tämä koki siinä käsitellyt aiheet itselleen sekä mielenkiintoisiksi että ajatuksia kirkastaviksi.

Lähteet

Russell, Bertrand (2010), *The Philosophy of Logical Atomism*, The Bertrand Russell Peace Foundation Ltd, Routledge Classics, Abingdon, 2010.

Russell, Bertrand (1993), *Introduction to Mathematical Philosophy*, Dover Publications, New York. Originally published: 2nd ed. London, G. Allen and Unwin, New York, Macmillian, 1919.

Russell, Bertrand (1946), *History of Western Philosophy*, Oxford Printing Works, Scindia House, Popular Book Services, New Delhi.

Russell, Bertrand (1959), *My Philosophical Development*, Usha Printers, National House, Affiliated East-West Press Pvt. Ltd., New Delhi.

Kripke, Saul A. (2001), *Naming and Necessity*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts.

Von Wright, Georg Henrik (1975), *Logiikka, filosofia ja kieli*, (J. Hintikka & T. Nyberg suom.), Otava Delfiinikirjat, Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset, Keuruu 1975.

Russell, Bertrand (1996), *Länsimaisen filosofian historia osa 2*, (J. A. Hollo suom.), WSOY:n graafiset laitokset, WSOY Laatumkirjat, Juva 1996.